

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

О. В. Отземко, І. В. Пятницькова

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНИХ СЛОВ'ЯН (від середньовіччя до сучасності)

Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності В9 Історія та археологія

Вінниця
2026

УДК 94(4-11)(=16)(072)

П 93

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету історії та міжнародних відносин
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 4 від 7 січня 2026 р.)*

Укладачі:

Отземко О. В., канд. іст. наук, доцент кафедри історії та археології Донецького національного університету імені Василя Стуса;

Пятницькова І. В., канд. іст. наук, доцент кафедри історії та археології Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Темірова Н. Р., д-р іст. наук, професор кафедри всесвітньої історії та археології Донецького національного університету імені Василя Стуса;

Мартинчук І. І., канд. іст. наук, доцент кафедри історії та археології Донецького національного університету імені Василя Стуса.

П 93 Історія зарубіжних слов'ян (від середньовіччя до сучасності): методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» спеціальності В9 Історія та археологія / уклад. О. В. Отземко, І. В. Пятницькова. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2026. 70 с.

Методичні рекомендації «Історія зарубіжних слов'ян (від середньовіччя до сучасності)» містять теми з навчальних програм, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи, питання до екзамену. Призначені для студентів факультету історії та міжнародних відносин спеціальності В9 Історія та археологія.

УДК 94(4-11)(=16)(072)

© Отземко О. В., 2026

© Пятницькова І. В., 2026

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	4
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	10
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	49
ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ	59
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	66

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Історія зарубіжних слов'ян» викладається для здобувачів II курсу (IV семестр), III курсу (V, VI семестри), IV курсу (VIII семестр) відповідно до освітньої програми «Історія та археологія» ОС «Бакалавр» спеціальності 032 Історія та археологія галузі знань 03 Гуманітарні науки, формує інтегральну, загальні та фахові компетентності і програмні результати навчання, якими мають оволодіти студенти.

Вивчення «Історії зарубіжних слов'ян» формує міждисциплінарні взаємозв'язки з іншими навчальними дисциплінами освітньої програми, зокрема з історією України, історією Європи та Америки, спеціальними історичними дисциплінами, дисципліною Міжнародні відносини та світова політика. Паралельне та системне вивчення дисциплін забезпечить комплексне розуміння історичних процесів, уміння виокремлювати історичні етапи, їх характерні риси, визначати загальні та особливі тенденції у розвитку народів і держав світу. Натомість вивчення «Історії зарубіжних слов'ян» дасть змогу не лише опанувати розвиток слов'янських народів, а й сприятиме інтегральному, цілісному усвідомленню історичного процесу, більш глибокому розумінню історії народів та держав, що мали політичні, соціально-економічні та культурні зв'язки зі слов'янськими народами в оптиці зовнішньої політики.

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти комплексного та системного уявлення, а також ґрунтовних знань про головні етапи та особливості історичного розвитку зарубіжних слов'янських народів.

Завданнями навчальної дисципліни визначено:

- сформувати розуміння суті історичних подій та процесів, що відбувалися в історії зарубіжних слов'ян середньовіччя, ранньомодерного періоду, Нового часу і новітнього періоду;
- забезпечити стійке уявлення про основні етапи історичного розвитку зарубіжних слов'ян;
- розвинути навички виявлення причинно-наслідкових зв'язків, історичних порівнянь та аналогій;
- опанувати основні поняття дисципліни.

Для досягнення цілей і завдань передбачено організацію навчання за дисципліною в таких формах:

- 1) аудиторні заняття (лекції, семінарські, практичні заняття);
- 2) самостійна робота здобувача вищої освіти під керівництвом викладача.

Із дисципліни «Історія зарубіжних слов'ян» навчальним планом передбачено екзамен як форму підсумкового контролю. Оцінка за екзамен розрахову-

ється за сумою балів, набраних за результатами поточного та підсумкового контролів.

Завдання поточного контролю оцінюються в діапазоні 0–70 балів, завдання підсумкового контролю оцінюються в діапазоні 0–30 балів. Екзамен – основна форма підсумкового контролю. Складання екзамену не є обов’язковим за умови отримання здобувачем достатньої кількості балів із дисципліни протягом семестру – не менше 60 балів. У такому випадку здобувач може за вибором скласти іспит або виконати індивідуальне творче завдання.

Запропонований методичний комплекс містить плани семінарських і практичних занять із рекомендаціями щодо їх виконання, що має допомогти здобувачам у підготовці до занять, завдання для самостійної роботи, а також питання до екзамену і варіанти індивідуальних творчих завдань.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

IV семестр			
Тиждень	Тема	Форма проведення заняття	Години
Змістовий модуль 1 Слов'янські народи в добу середньовіччя			
1-й тиждень	Вступ до дисципліни. Формування західного, східного та південнослов'янського етносів. Державні утворення на території Болгарії	Лекція	2
2-й тиждень	Перше та Друге Болгарські царства в VII–XIV ст.	Семінарське заняття 1	2
3-й тиждень	Державні утворення на території слов'янських Балкан (VII–XV ст.). <i>Завдання для самостійної роботи</i>	Лекція	2
4-й тиждень	Сербські землі у VII–XV ст.	Семінарське заняття 2	2
5-й тиждень	Чеські та словацькі землі (IX–XV ст.)	Лекція	2
6-й тиждень	Гуситський рух на чеських землях у XV ст.	Семінарське заняття 3	2
7-й тиждень	Полабські та поморські слов'яни (VIII–XII ст.)	Лекція	2
8-й тиждень	Польська держава Мешка I та Болеслава Хороброго. <i>Завдання для самостійної роботи</i>	Семінарське заняття 4	2
9-й тиждень	Східнослов'янські землі у X – 1-й пол. XV ст.	Лекція	2
10-й тиждень	Московські землі та Золота Орда в XIII – на поч. XVII ст.	Семінарське заняття 5	2
Змістовий модуль 2 Історія слов'янських народів у ранній Новий час (XVI–XVIII ст.)			
11-й тиждень	Завоювання турками-османами південнослов'янських народів (XIV–XVI ст.). Південнослов'янські землі під владою османів	Лекція	2
12-й тиждень	Південні слов'яни під владою османів. <i>Завдання для самостійної роботи</i>	Семінарське заняття 6	2
13-й тиждень	Володіння Габсбургів на Балканах у XVI – кін. XVIII ст.	Лекція	2
14-й тиждень	Чеські та словацькі землі в Габсбурзькій монархії у XVI–XVIII ст.	Семінарське заняття 7	2
15-й тиждень	Річ Посполита у XVII – наприкінці XVIII ст.	Лекція	2
16-й тиждень	Культура Речі Посполитої у XVII–XVIII ст.	Семінарське заняття 8	2
17-й тиждень	Російські землі у XVII–XVIII ст.	Лекція	2
Разом			34

V семестр			
Тиждень	Тема	Форма проведення заняття	Години
Змістовий модуль 3 Слов'янські народи наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.			
1-й тиждень	Польські землі наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст.	Лекція	2
2-й тиждень	Польські землі наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст.	Лекція	2

	Листопадове повстання 1830–1831 рр.	Семінарське заняття 9	2
3-й тиждень	Чехія у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – у середині XIX ст.	Лекція	2
4-й тиждень	Чехія у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – у середині XIX ст.	Лекція	2
	«Весна народів» на чеських землях	Семінарське заняття 10	2
5-й тиждень	Словаччина у складі Габсбурзької імперії	Лекція	2
6-й тиждень	Словаччина у складі Габсбурзької імперії	Лекція	2
	Словацьке національне відродження	Семінарське заняття 11	2
7-й тиждень	Болгарські землі під владою Османської імперії наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст. <i>Завдання для самостійної роботи</i>	Лекція	2
8-й тиждень	Болгарські землі під владою Османської імперії наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст.	Лекція	2
	Умови розвитку національного відродження Болгарії у 1-й пол. XIX ст.	Семінарське заняття 12	2
9-й тиждень	Чорногорія наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст.	Лекція	2
10-й тиждень	Чорногорія наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст.	Лекція	2
	Сербські землі під владою Османської імперії	Семінарське заняття 13	2
11-й тиждень	Боснія і Герцеговина наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст.	Лекція	2
12-й тиждень	Боснія і Герцеговина наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст.	Лекція	2
	Сербські землі під владою Османської імперії	Семінарське заняття 13	2
13-й тиждень	Словенія та Воєводина у складі Габсбурзької імперії	Лекція	2
14-й тиждень	Хорватія та Далмація у складі Габсбурзької імперії	Лекція	2
	Розвиток національних культур наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст. <i>Завдання для самостійної роботи</i>	Семінарське заняття 14	2
15-й тиждень	Білоруські землі в складі Російської імперії наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст.	Лекція	2
16-й тиждень	Російська імперія наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст.	Лекція	2
	Російський імперіалізм 1-ї пол. XIX ст.	Семінарське заняття 15	2
17-й тиждень	Російська імперія наприкінці XVIII – у 1-й пол. XIX ст.	Лекція	2
Разом			50

VI семестр			
Тиждень	Тема	Форма проведення заняття	Години
Змістовий модуль 4			
Історія слов'янських народів у другій половині XIX – на початку XX ст.			
1-й тиждень	Польські землі під владою Російської імперії у 2-й пол. XIX ст. – на поч. XX ст.	Лекція	2
2-й тиждень	Польські землі під владою Німеччини та Австрії у 2-й пол. XIX ст. – на поч. XX ст.	Семінарське заняття 16	2
3-й тиждень	Розгортання польського національного руху на поч. XX ст.	Лекція	2

4-й тиждень	Культура періоду «Молодої Польщі»	Семінарське заняття 17	2
5-й тиждень	Словацькі землі в дуалістичній Австро-Угорській монархії	Лекція	2
6-й тиждень	Національні рухи на чеських землях у 2-й пол. XIX – на поч. XX ст.	Семінарське заняття 18	2
7-й тиждень	Східна криза (1875–1878). Боснія і Герцеговина в 2-й пол. XIX ст. – на поч. XX ст.	Лекція	2
8-й тиждень	Національні рухи на чеських землях у 2-й пол. XIX – на поч. XX ст.	Семінарське заняття 18	2
9-й тиждень	Болгарські землі у 2-й пол. XIX – на поч. XX ст.	Лекція	2
10-й тиждень	Македонія у модерну добу	Семінарське заняття 19	2
11-й тиждень	Сербія та Чорногорія у 2-й пол. XIX – на поч. XX ст.	Лекція	2
12-й тиждень	Хорватські та словенські землі в складі Австро-Угорської імперії в 2-й пол. XIX – на поч. XX ст.	Семінарське заняття 20	2
13-й тиждень	Російська імперія у 2-й пол. XIX – на початку XX ст. Білоруські землі. <i>Завдання для самостійної роботи</i>	Лекція	2
14-й тиждень	Зовнішня політика Російської імперії у 2-й пол. XIX – на поч. XX ст.	Семінарське заняття 21	2
15-й тиждень	Політична криза на Балканах. Балканські війни 1912–1913 рр. <i>Завдання для самостійної роботи</i>	Лекція	2
16-й тиждень	Слов'янські землі в Першій світовій війні	Семінарське заняття 22	2
17-й тиждень	Слов'янські землі в Першій світовій війні.	Лекція	2
Разом			34

VII семестр			
Тиждень	Тема	Форма проведення заняття	Години
Змістовий модуль 5 Історія слов'ян міжвоєнного періоду			
1-й тиждень	Загальні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку слов'янських держав у міжвоєнні роки	Лекція	2
	Чехословаччина у 1918–1939 рр.	Лекція	2
2-й тиждень	Чехословаччина та Мюнхенська угода	Семінарське заняття 23	2
	Польські землі у 1918–1939 рр.	Лекція	4
3-й тиждень	Національна політика в Другій Речі Посполитій у 1918–1939 рр.	Семінарське заняття 24	2
	Болгарія у 1918–1939 рр.	Лекція	2
4-й тиждень	Феномен аграризму у південно- та західнослов'янських країнах міжвоєнного періоду	Семінарське заняття 25	2
	Югославія у міжвоєнний період	Лекція	4
5-й тиждень	Політичне життя Югославії	Практичне заняття 1	2
	Білоруські землі між двома світовими війнами	Лекція	2

6-й тиждень	Білоруська народна республіка	Семінарське заняття 26	2
	Слов'янські народи під час Другої світової війни	Лекція	2
	Політичний та економічний розвиток слов'янських держав у 2-й пол. XX – на поч. XXI ст.	Лекція	2
Змістовий модуль 6 Слов'янські держави у другій половині XX – на поч. XXI ст.			
7-й тиждень	Слов'янські народи у роки Другої світової війни	Практичне заняття 2	2
	Польща у 1944–2020-х рр.	Лекція	2
8-й тиждень	Чехословаччина у 2-й пол. XX – на поч. XXI ст.	Семінарське заняття 27	2
	«Солідарність» та становлення громадянського суспільства в Польщі	Лекція	4
9-й тиждень	Чехословаччина у 2-й пол. XX – на поч. XXI ст.	Семінарське заняття 27	2
	Болгарія у 1944–2020-х рр.	Лекція	2
10-й тиждень	Незалежні південнослов'янські держави у 1990-ті роки – поч. XXI ст.	Практичне заняття 3	2
	Югославські землі у 1945–2020-х рр.	Лекція	4
11-й тиждень	Незалежні південнослов'янські держави у 1990-ті роки – поч. XXI ст.	Практичне заняття 3	2
	Білорусь у 1945–2020-х рр.	Лекція	2
12-й тиждень	Російська Федерація у 1991–2020-х рр.	Практичне заняття 4	2
	Білорусь у 1991–2020-х рр.	Практичне заняття 5	2
	Слов'янські держави у міжнародних відносинах	Лекція	2
Разом			60

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

IV семестр

Семінарське заняття 1

ПЕРШЕ ТА ДРУГЕ БОЛГАРСЬКІ ЦАРСТВА В VII–XIV СТ.

Питання для обговорення

1. Утворення Першого Болгарського царства. Прийняття християнства.
2. Розкіт Першого Болгарського царства за Симеона.
3. Внутрішня криза та захоплення Болгарії Візантією.
4. Повстання 1185–1187 рр. Формування Другого Болгарського царства.
5. Політичне життя та соціально-економічний розвиток Болгарії у 2-й пол. XIII – XIV ст.
6. Духовне життя Другого Болгарського царства.

Література

1. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/
2. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/
3. Патерикіна В. Богомільство, його ідейні витoki та особливості поширення. *Українське релігієзнавство*. 1996. № 3. С. 29–33. DOI: 10.32420/1996.3.56. URL: <https://uars.info/index.php/uars/article/view/56>
4. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник / упоряд. В. І. Яровий, С. М. Мотрук, В. П. Шумило та ін.; за ред. В. І. Ярового. Київ: Либідь, 2011. 416 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Khrestomatiiia_z_istorii_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_Davnia_doba_Serednovichchia/
5. Чорній В. П. Історія Болгарії: підручник. Львів: ПАІС, 2007. 404 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chornii_Volodymyr/Istoriia_Bolharii/
6. Crampton R. J. A Concise History of Bulgaria. 2nd edition. Cambridge University Press, 2005. 259 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=ekgD2bZoXe4C&printsec=frontcover&redirese=y#v=onepage&q&f=false>
7. Fine J. The Late Medieval Balkans: A Critical Survey from the Late Twelfth Century to the Ottoman Conquest. Ann Arbor, Michigan, 1994. URL:

Семінарське заняття 2 СЕРБСЬКІ ЗЕМЛІ У VII–XV СТ.

Питання для обговорення

1. Державотворчі процеси у сербських землях в VII – на початку XII ст.
2. Держава Неманичів.
3. Царство Стефана Душана. «Законник Стефана Душана».
4. Битва на Косовому полі (1389): причини, перебіг битви та учасники, наслідки.
5. Косовський міф та його місце у сербському національному дискурсі.
6. Особливості політичного розвитку Сербської деспотовини.
7. Особливості сербської культури VII–XIV ст.

Література

1. Гайдай Д. Місце Косовського міфу у сербському національному дискурсі. *Наук. зап. Ін-ту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. № 2(64). С. 551–566. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/gaidai_mistse.pdf
2. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації / пер. з англ. В. Верлока. Київ: Дух і Літера, 2000. 528 с. URL: <http://litopys.org.ua/dvornik/dv.htm>
3. Джура О. Династія Неманичів: шлях від католицької до православної ідентичності. *Славистична збірка*. 2016. Вип. 2. С. 272–281. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Slavistychna_zbirka/Vypusk_2_Zbirka_statei_za_materialamy_Druhykh_Mizhnarodnykh_naukovykh_Sokhanivskykh_chytan_m_Kyiv_18.pdf?PHPSESSID=bll3lbs3m767un1amrbtvhfeo2
4. Джура О. О. Становлення династії Неманичів і культурний вибір Сербії. *Наукові записки НаУКМА. Історичні науки*. 2015. Т. 169. С. 58–65.
5. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/
6. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

7. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник / упоряд. В. І. Яровий, С. М. Мотрук, В. П. Шумило та ін.; за ред. В. І. Ярового. Київ: Либідь, 2011. 416 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Khrestomatiia_z_istorii_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_Davnia_doba_Serednovichchia/

Семінарське заняття 3 **ГУСИТСЬКИЙ РУХ НА ЧЕСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У XV СТ.**

Питання для обговорення

1. Передумови виникнення гуситського руху.
2. Діяльність Яна Гуса. Початок гуситського руху.
3. Характеристика чашників та таборитів.
4. Гуситські війни:
 - 4.1. Події 1419–1421 рр.;
 - 4.2. Події 1422–1437 рр.
5. Політична боротьба в період з 1437 до 1471 рр.

Література

1. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зінько, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf

2. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/

3. Коротка історія Чехії і Словаччини / за ред. П. С. Федорчака. Івано-Франківськ: Видавництво «Плай», 1999. 170 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Fedorchak_Petro/Korotka_istoriia_Chekhii_i_Slovachchyny_vyd_1999/

4. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник / упоряд. В. І. Яровий, С. М. Мотрук, В. П. Шумило та ін.; за ред. В. І. Ярового. Київ: Либідь, 2011. 416 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Khrestomatiia_z_istorii_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_Davnia_doba_Serednovichchia/

5. Jan Hus: Faithful Witness to Truth / Angelo Sean Franklin, Jan Blagoslaw Laszek. Lexington Books, 2024. 202 p.

6. Soukup P. Jan Hus: The Life and Death of a Preacher. Purdue University Press. 2020. 238 p. URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctvh9w1q5>

7. The Hussite wars / by Francis Lützow. Toronto: PIMS, University of Toronto. 15.07.2011. URL: <https://archive.org/details/hussitewars00lt>

Семінарське заняття 4 ПОЛЬСЬКА ДЕРЖАВА МЕШКА І ТА БОЛЕСЛАВА ХОРОБРОГО

Питання для обговорення

1. Дискусії щодо початкового етапу формування польської державності. Виникнення польської держави за Хронікою Галла Аноніма.
2. Формування територій польської держави за правління Мешка І.
3. Правління Болеслава І Хороброго.
4. Гнєзненський з'їзд та його значення для польської держави.
5. Політична криза 1030-х рр.

Література

1. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі / пер. з англ. П. Таращук. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000059>
2. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/
4. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/
5. Тищик Б. Й. Польща: історія державності і права (X – початок XXI ст.). Львів: Світ, 2012. 512 с.
6. Польща – нарис історії / за ред. В. Менджецького та Є. Брацисевича; пер. з пол. І. Сварника; Ін-т нац. пам'яті, Коміс. переслідування злочинів проти пол. народу. Варшава: Вид-во Ін-т нац. пам'яті, 2015. 365 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Mendzhetskyi_Vlodzimiezh/Polscha_-_narys_istorii/
7. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник / упоряд. В. І. Яровий, С. М. Мотрук, В. П. Шумило

та ін.; за ред. В. І. Ярового. Київ: Либідь, 2011. 416 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Khrestomatiia_z_istorii_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_Davnia_doba_Serednovichchia/

Семінарське заняття 5 МОСКОВСЬКІ ЗЕМЛІ ТА ЗОЛОТА ОРДА В XIII – НА ПОЧАТКУ XVI СТ.

Питання для обговорення

1. Московія як продукт Золотої Орди.
2. Московська держава від Івана Калити до Василя III.
3. Міфологізація Куликовської битви.
4. Іван Грозний: особливості правління, опричнина.
5. Смута. Початок правління династії Романових.
6. Формування концепції «Москва – третій Рим».

Література

1. Галіченко М. Втілення ідеології «Москва – Третій Рим» у концепції «Русский мир». *Scriptorium nostrum*. 2017. № 1(7). С. 165–176. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1569/1/19.pdf>
2. Доценко В. Московський міф про походження та обраність царської династії і формування нового владного конструкту в XV–XVII ст. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки*. 2019. Т. 29. С. 130–140. URL: <http://praci-history.kpnu.edu.ua/article/view/188045/187242>
3. Історія Росії. Від найдавніших часів до наших днів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М. Вітренка. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. 346 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vitenko_Mykola/Istoriia_Rosii.pdf
4. Кінан Е. Російські історичні міфи / пер. В. Шовкун; наук. ред. Н. Яковенко. Київ: Критика, 2001. 283 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/10609>
5. Лено М. Що таке концепція «Третього Риму»? Як Москва використовувала її останні 500 років. *Локальна історія*. 18.04.2022. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/shcho-take-kontseptsii-tretogo-rimu-iak-moskva-vikoristovuvala-yi-ostanni-500-rokiv/>
6. Москва – Третій Рим. Походження міфу / упоряд. Є. Калюжний. Київ: Смолоскип, 2021. 640 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zbirnyk_statei/Moskva_-_Tretii_Rym_Pokhodzhennia_mifu/

7. Російський імперіалізм / упоряд. Т. Гунчак; пер. з англ. Т. Цимбал. Київ, Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 395 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0018659>

Семінарське заняття 6 **ПІВДЕННІ СЛОВ'ЯНИ ПІД ВЛАДОЮ ОСМАНІВ**

Питання для обговорення

1. Система залежності південнослов'янських земель від Османської імперії.
2. Соціально-економічний розвиток південних слов'ян у складі Османської імперії.
3. Болгарія під час війн європейських держав проти Туреччини.
4. Гайдуцький рух та боротьба проти влади Османської імперії в Чорногорії, Боснії та Герцеговині.

Література

1. Єлавич Б. Історія Балкан XVIII і XIX століття. Т. I. Київ: Свенас, 2003. 512 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yelavich_Barbara/Istoriia_Balkan_XVIII-XIX_stolittia/
2. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/
3. Іналджик Г. Османська імперія: класична доба 1300–1600 / пер. з англ. О. Галенко; наук. ред. В. Остапчук. НАН України. Інститут сходознавства ім. А. Кримського. Київ: Критика, 1998. 286 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0008452>
4. Ковальчук М. Організація провінційного управління Османської імперії XVI ст. за даними Канун-наме. *Український історичний збірник*. 2017. Вип. 19. С. 67–82. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalchuk_Mariia/Orhanizatsiia_provinitsiinoho_upravlinnia_Osmanskoii_imperii_XVI_st_za_danyymi_kanun-name.pdf
5. Чорній В. П. Історія Болгарії: підручник. Львів: ПАІС, 2007. 404 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chornii_Volodymyr/Istoriia_Bolharii/
6. Roberts E. Realm of the Black Mountain: A History of Montenegro. Cornell University Press, 2007. 521 p.
7. Stavrianos L. S. The Balkans Since 1453. New York: New York University Press, 2000. URL: https://books.google.com.ua/books?id=xcp7OXQE0FMC&printsec=frontcover&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Семінарське заняття 7
ЧЕСЬКІ ТА СЛОВАЦЬКІ ЗЕМЛІ
В ГАБСБУРЗЬКІЙ МОНАРХІЇ У XVI–XVIII СТ.

Питання для обговорення

1. Встановлення влади Габсбургів на чеських та словацьких землях.
2. Розвиток чеських земель під владою Габсбургів.
3. Словацькі землі під владою Габсбургів.
4. Розвиток чеської та словацької культури.

Література

1. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації / пер. з англ. В. Верлока. Київ: Дух і Літера, 2000. 528 с. URL: <http://litopys.org.ua/dvornik/dv.htm>
2. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зінко, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https:// chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/
4. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https:// chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/
5. Кріль М. М. Історія Словаччини: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 264 с. URL: https:// chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_Slovachchyny/
6. Коротка історія Чехії і Словаччини / за ред. П. С. Федорчака. Івано-Франківськ: Видавництво «Плай», 1999. 170 с. URL: https:// chtyvo.org.ua/authors/Fedorchak_Petro/Korotka_istoriia_Chekhii_i_Slovachchyny_vyd_1999/
7. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник / упоряд. В. І. Яровий, С. М. Мотрук, В. П. Шумило та ін.; за ред. В. І. Ярового. Київ: Либідь, 2011. 416 с. URL: https:// chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Khrestomatiia_z_istorii_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_Davnia_doba_Serednovichchia/

Семінарське заняття 8

КУЛЬТУРА РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У XVII–XVIII СТ.

Питання для обговорення

1. Вплив ідей просвітництва на розвиток польської культури.
2. Розвиток освіти та наукових знань.
3. Польська література ранньомодерного часу.
4. Архітектура.
5. Образотворче мистецтво.

Література

1. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі / пер. з англ. П. Таращук. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000059>
2. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/
4. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/
5. Камінський А.-С. Історія Речі Посполитої як історія багатьох народів, 1505–1795. Громадяни, їхня держава, суспільство, культура / пер. з пол. Я. Стріхи. Київ: Наш Час, 2011. 263 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kaminskyi_Andzhei-Sulyma/Istoriia_Rechi_Pospolytoi_iak_istoriia_bahatokh_narodiv_1505_-_1795_Hromadiany_ikh_derzhava_suspilstvo_kultura/
6. Польща: історія державності і права (X – початок XXI ст.). Львів: Світ, 2012. 512 с.
7. Польща – нарис історії / за ред. В. Менджецького та Є. Брацисевича; пер. з пол. І. Сварника; Ін-т нац. пам'яті, Коміс. переслідування злочинів проти пол. народу. Варшава: Вид-во Ін-т нац. пам'яті, 2015. 365 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Mendzhetskyi_Vlodzimiezh/Polscha_-_narys_istorii/

Семінарське заняття 9
ЛИСТОПАДОВЕ ПОВСТАННЯ 1830–1831 РР.

Питання для обговорення

1. Підготовка до повстання. Діяльність Патріотичного товариства.
2. Розгортання повстання.
3. Діяльність Національного уряду.
4. Наслідки Листопадового повстання для подальшого розвитку польських земель.
5. «Велика еміграція»: аристократичний, демократичний, радикальний напрями польського руху.
6. Йохим Левель у польському національному русі.
7. Роль Адама Міцкевича у розвитку національного відродження у Польщі.

Література

1. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення / пер. з англ. С. Грачової. Київ: Критика, 2004. 464 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Vandych_Potr/Tsina_svobody_Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy_vid_Serednovichchia_do_sohodennia/
2. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі / пер. з англ. П. Таращук. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000059>
3. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795–1990 / пер. з пол. М. Кірсенка. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 239 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Dylanhova_Hanna/Istoriia_Polschi_17951990/
4. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf
5. Карліна О., Хлібовська Г. Листопадове (польське) повстання 1830–1831 років в українській історіографії. *Літопис Волині*. 2021. № 24. С. 151–158. DOI: 10.32782/2305-9389/2021.24.24. URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/240>
6. Польське національне повстання 1830–1831 рр. на Правобережній Україні: від міфів до фактів: кол. монографія / за ред. І. Кривошеї, Н. Моравця. Київ: КНТ, 2017. 264 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zbirnyk_statei/Polske_natsionalne_povstannia_1830-1831_rr_na_Pravoberezhnii_Ukraini_vid_mifiv_do_faktiv/

7. Снайдер Т. Перетворення націй: Польща, Україна, Литва, Білорусь, 1569–1999 / пер. з англ. А. Котенка, О. Надтоки. Київ: Дух і Літера, 2012. 460 с. URL: http://search.nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&-P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000781

8. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна – Росія – Польща / пер. з англ. Г. Касьянова, М. Климчука, М. Рябчука, Я. Стріхи, Д. Матіяш, Х. Чушаак. Київ: Дух і Літера, 2013. 552 с. URL: <http://resource.history.org.ua/book/en/0010306>

Семінарське заняття 10 «ВЕСНА НАРОДІВ» НА ЧЕСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Питання для обговорення

1. Початок революційних подій в чеських землях. Діяльність Святовацлавського комітету.
2. Чеський рух між Австрією та Німеччиною. Події весни 1848 р.
3. Слов'янський з'їзд у Празі 2 червня 1848 р.
4. Празьке повстання 12–17 червня 1848 р.
5. Наслідки «весни народів» для подальшого розвитку чеських земель.
6. Чеські культурні діячі та будителі: П. Й. Шафарик, К. Гавлічек-Боровський, Й. Юнгманн.

Література

1. Бевзюк Є. В. Ідеологія чеських будителів напередодні революції 1848 р. *Історичний архів*. 2012. Вип. 9. С. 16–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ians_2012_9_4
2. Бевзюк Є. В., Табанюхова О. М. Інтелектуальні інститути науково-академічної фази чеського національного руху. *Проблеми всесвітньої історії*. 2020. № 1(10). С. 61–77. URL: <https://journal.ivinas.gov.ua/pwh/article/download/136/117/235>
3. Бевзюк Є. Шафарик як діяч слов'янського Відродження. *Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи*: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський, 2012. Вип. 3. С. 110–120. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Bevziuk_Yevhen/Shafaryk_iak_diiach_slovianskoho_vidrozhennia.pdf
4. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зінко, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf

5. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

6. Коротка історія Чехії і Словаччини / за ред. П. С. Федорчака. Івано-Франківськ: Видавництво «Плай», 1999. 170 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Fedorchak_Petro/Korotka_istoriia_Chekhii_i_Slovachchyny_vyd_1999/

7. Кость С. С. Еволюція світоглядних концепцій Карела Запа: від ідеї слов'янської до ідеї національної взаємності. *Мова і культура*. 2014. Вип. 17, т. VII(175). URL: <http://old.burago.com.ua/attachments/article/24/175.pdf#page=357>

Семінарське заняття 11 СЛОВАЦЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Питання для обговорення

1. Словацьке національне відродження.
 - 1.1. Дискусія щодо причин.
 - 1.2. Дискусія щодо хронології, періодизації.
2. Культурне життя в період словацького національного відродження.
3. Діячі словацького національного відродження: Л. Штур, Ян Коллар.

Література

1. Бевзюк Є. Діяльність Л. Штура в словацькому національному відродженні. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного Університету*. Запоріжжя, 2011. Випуск XXXI. С. 286–294. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/c94332da-7ab8-49ea-9c99-24b24b2251e0>

2. Бевзюк Є. Чинники становлення та початок словацького національного відродження (кінець XVIII – початок XIX ст.). *Слов'янський вісник: збірник наукових праць. Серія «Історичні та політичні науки»*. Рівне, 2012. Вип. 13. С. 15–22. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/150be885-fdd0-4d5f-a551-ea74e5fa5a10>

3. Бевзюк Є. В. Ян Коллар – діяч словацького відродження. *Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка. Історичні науки*. 2012. № 6. С. 5–16.

4. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

5. Коротка історія Чехії і Словаччини / за ред. П. С. Федорчака. Івано-Франківськ: Видавництво «Плай», 1999. 170 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Fedorchak_Petro/Korotka_istoriia_Chekhii_i_Slovachchyny_vyd_1999/
6. Кріль М. М. Історія Словаччини: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 264 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_Slovachchyny/
7. Пугач Є. Чеська й словацька історіографія про міфи з історії словацької нації. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2012. № 21. С. 352–369. URL: http://history.org.ua/JournALL/mo/mo_2012_21/21.pdf

Семінарське заняття 12

УМОВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ БОЛГАРІЇ У 1-Й ПОЛ. XIX СТ.

Питання для обговорення

1. Дискусії щодо початку та періодизації національного відродження Болгарії.
2. Роль церкви у розвитку національного відродження. Протистояння еллінській церкві.
3. Використання Росією у політичних цілях національного відродження в Болгарії.
4. Розвиток культури Болгарії у 1-й пол. XIX ст. як прояв національного відродження.
5. Внесок Паїсія Хілендарського у болгарське національне відродження.

Література

1. Вятчаніна С. В. Внесок видатних просвітників XIX ст. у захист та відродження болгарської мови. *Мова і культура*. 2011. Вип. 14, т. 148. URL: <https://reposit.uni-sport.edu.ua/items/470c4013-2d15-44d4-a2c2-7b7129d9833c>
2. Димчик Р. Болгарська православна церква: витоки й сьогодення. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_95_75
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/
4. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

5. Свириденко В. Формування основних течій болгарського національно-визвольного руху: історіографічне бачення проблеми. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії*. 2015. № 13. С. 215–222. URL: <https://periodicals.karazin.ua/apvvi/article/view/717>

6. Чорний В. П. Історія Болгарії: підручник. Львів: ПАІС, 2007. 404 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chornii_Volodymyr/Istoriia_Bolharii/

7. Чорний В. Болгарське національне відродження: хронологічні рамки і періодизація. *Проблеми слов'янознавства*. 2000. Вип. 51. С. 89–91. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/slavonic/article/viewFile/2633/27>

Семінарське заняття 13 СЕРБСЬКІ ЗЕМЛІ ПІД ВЛАДОЮ ОСМАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Питання для обговорення

1. Сербські землі у складі Османської імперії: устрій, становище населення, економіка.
2. Перше сербське повстання: передумови, причини та наслідки.
3. Друге сербське повстання: перебіг та наслідки.
4. Сербське князівство у 1830–1850-х рр.
5. Формування проєкту «Велика Сербія» та його вплив на сучасну політичну ситуацію в Європі.

Література

1. Єлавич Б. Історія Балкан XVIII і XIX століття. Т. I. Київ: Свенас, 2003. 512 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yelavich_Barbara/Istoriia_Balkan_XVIII-XIX_stolittia/

2. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnikh_chasiv_do_XX_st/

3. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

4. Узун Ю. В. Геополітичний проєкт «Велика Сербія»: формування та сучасне використання. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Політологія*. 2014. Т. 248, вип. 236. С. 105–109. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21RE

[F=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npchdupol_2014_248_236_18](https://ekmair.ukma.edu.ua/items/fb4bf764-67e8-4add-a116-7c85b852afbf)

5. Орел Ю. Ідея відродження сербської державності в працях Стояна Новаковича. *Наукові записки НаУКМА. Історичні науки*. 2004. № 27. С. 72–78. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/fb4bf764-67e8-4add-a116-7c85b852afbf>

6. Шилова А. Історичні передумови створення першої югославської держави. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2007. Вип. 89–90. С. 61–63. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VKNU_Ist_2007_89-90_20

7. Stavrianos L. S. *The Balkans Since 1453*. New York: New York University Press, 2000. URL: https://books.google.com.ua/books?id=xcp7OXQE0FMC&printsec=frontcover&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Семінарське заняття 14 **РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР** **НАПРИКІНЦІ XVIII – У 1-Й ПОЛ. XIX СТ.**

Підготовка та захист презентацій на тему

1. Розвиток польської культури.
2. Розвиток чеської культури.
3. Розвиток словацької культури.
4. Розвиток болгарської культури.
5. Розвиток сербської культури.
6. Особливості розвитку культури Хорватії.
7. Розвиток культури в Чорногорії.
8. Розвиток культури Словенії.
9. Розвиток культури Боснії та Герцеговини.

Література

1. Дильонгова Г. *Історія Польщі 1795–1990* / пер. з пол. М. Кірсенка. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 239 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Dylonhova_Hanna/Istoriia_Polschi_17951990/

2. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. *Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів*. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf

3. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зінько, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця:

ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf

4. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/

5. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

6. Кріль М. М. Історія Словаччини: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 264 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_Slovachchyny/

7. Чорній В. П. Історія Болгарії: підручник. Львів: ПАІС, 2007. 404 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chornii_Volodymyr/Istoriia_Bolharii/

Семінарське заняття 15 **РОСІЙСЬКИЙ ІМПЕРІАЛІЗМ 1-Ї ПОЛ. XIX СТ.**

Питання для обговорення

1. Внутрішня та зовнішня політика часів Олександра І.
2. Рух декабристів.
3. Реакція за часів Миколи І.
4. Кримська війна та її наслідки.

Література

1. Історія Росії. Від найдавніших часів до наших днів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М. Вітренка. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. 346 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vitenko_Mykola/Istoriia_Rosii.pdf

2. Декабристи в Україні: дослідження й матеріали / наук. ред. Г. Д. Казьмирчука. Київ: Ін-т іст. України НАН України; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Т. 4. 2005. 202 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kazmyrchuk_Hryhorii/Dekabrysty_v_Ukraini_doslidzhennia_i_materialy_Tom_4.pdf

3. Історія Росії (з найдавніших часів до кінця XVIII століття): навч. посібник / уклад. В. М. Мордвінцев. Київ: Знання, 2013. 455 с.

4. Нариси історії Росії / пер. з рос. Б. В. Ананьїч, І. Л. Андреев, Є. В. Анісімов та ін.; за заг. ред. О. О. Чубар'яна. Російська академія наук. Інститут все-

світньої історії. Київ: Ніка-Центр, 2007. 800 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000019>

5. Полешук Т. Історія Росії XIX – початку XX ст.: навч. посіб. Львів: ПАІС. 2008. 400 с. URL: <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/%D0%86%D1%81%D1%82.-%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%97-%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%89%D1%83%D0%BA.doc>

6. Заснування системи військових поселень на півдні України. *Наукові записки КДПУ. Серія: Історичні науки* / ред. В. М. Філоретов та ін. Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2005. Вип. 9. С. 216–220. URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/items/20b111b8-8127-4f40-b1e6-cb00a4301db5>

7. Цубенко В. Л. Огляд історії військового поселення кавалерії на території Київської і Подільської губерній (1836–1857). *Історичний архів*. 2011. Вип. 6. С. 58–62. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Ians_2011_6_12

VI семестр

Семінарське заняття 16

ПОЛЬСЬКІ ЗЕМЛІ ПІД ВЛАДОЮ НІМЕЧЧИНИ ТА АВСТРІЇ У 2-Й ПОЛ. XIX СТ. – НА ПОЧ. XX СТ.

Питання для обговорення

1. Політика культуркампфу на польських землях після об'єднання Німеччини.
2. Соціально-економічний розвиток у Познанській провінції.
3. Польський національний рух у підвладних Німеччині польських землях.
4. Політичне, соціально-економічне становище польських земель під владою Австро-Угорщини.
5. Розвиток польського національного руху на підавстрійських землях Польщі.

Література

1. Гофман Г. Історія релігієзнавства в Польщі / пер. з пол. К. В. Новікової. Київ: Дух і Літера, 2010. 332 с.
2. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795–1990 / пер. з пол. М. Кірсенка. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 239 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Dylonhova_Hanna/Istoriia_Polschi_17951990/

3. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf

4. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/

5. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

6. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі / пер. з англ. П. Тарашук. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000059>

7. Сухомлинов О. М. «Молода Польща» як антипозитивістська альтернатива: специфіка еволюції літературного процесу. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2007. С. 143–148. URL: <http://suchomlynov.pl/assets/files/publikacje/MlodaPolska-07.pdf>

Семінарське заняття 17 КУЛЬТУРА ПЕРІОДУ «МОЛОДОЇ ПОЛЬЩІ»

Питання для обговорення

1. Умови розвитку культури.
2. Освіта та наука.
3. Літературний процес.
4. Образотворче мистецтво.
5. Архітектура.
6. Музичне мистецтво.

Література

1. Гофман Г. Історія релігієзнавства в Польщі / пер. з пол. К. В. Новікової. Київ: Дух і Літера, 2010. 332 с.

2. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795–1990 / пер. з пол. М. Кірсенка. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 239 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Dylonhova_Hanna/Istoriia_Polschi_17951990/

3. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Фран-

ка, 2002. 752 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf

4. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. 632 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/

5. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

6. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі / пер. з англ. П. Таращук. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000059>

7. Сухомлинов О. М. «Молода Польща» як антипозитивістська альтернатива: специфіка еволюції літературного процесу. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2007. С. 143–148. URL: <http://suchomlynnow.pl/assets/files/publikacje/MlodaPolska-07.pdf>

Семінарське заняття 18 **НАЦІОНАЛЬНІ РУХИ НА ЧЕСЬКИХ ЗЕМЛЯХ** **У 2-Й ПОЛ. XIX – НА ПОЧ. XX СТ.**

Питання для обговорення

1. Чеський національний рух у період неоабсолютизму.
2. Спроби досягнення австро-чеського компромісу 1870-х рр. Діяльність Чеського клубу.
3. Протистояння між старочехами та младочехами у 1880–1890-х рр.
4. Формування та діяльність реалістичного напрямку чеського національного руху.
5. Чеські національний рух на початку XX ст.

Література

1. Вулф Л. Винайдення Східної Європи: Мапа цивілізації у свідомості епохи Просвітництва / пер. з англ. С. Біленького. Київ: Вид-во Часопис «Критика», 2009. 592 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Wolff_Larry/Vynaidennia_Skhidnoi_Yevropy/

2. Дорошенко Д. Слов'янський світ у його минулому й сучасному. Київ: Темпора, 2010. 784 с.

3. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/
4. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зінько, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf
5. Коротка історія Чехії і Словаччини / за ред. П. С. Федорчака. Івано-Франківськ: Видавництво «Плай», 1999. 170 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Fedorchak_Petro/Korotka_istoriia_Chekhii_i_Slovachchyny_vyd_1999/
6. Тейлор А. Габсбурзька монархія. 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини. Львів: ВНТЛ-Класика, 2002. 268 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB-&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=onlinebook&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0002475>
7. Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у XX ст.: курс лекцій. Київ: Либідь, 1996. 415 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoria_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovan_u_XX_st/

Семінарське заняття 19 **МАКЕДОНІЯ У МОДЕРНУ ДОБУ**

Питання для обговорення

1. Становище Македонії під владою Османської імперії.
2. Македонія у планах національних рухів Болгарії, Сербії та Греції у XIX ст.
3. «Македонське питання» у період «Східної кризи».
4. Формування македонського національного руху. Діяльність Таємної Македонської Одринської революційної організації (ТМОРО) та Внутрішньої Македонської Одринської революційної організації (ВМОРО).
5. Македонія за часів младотурецької революції та Балканських воєн на початку XX ст.

Література

1. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

2. Єлавіч Б. Історія Балкан XVIII і XIX століття. Т. I. Київ: Свенас, 2003. 512 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yelavich_Barbara/Istoriia_Balkan_XVIII-XIX_stolittia/
3. Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у XX ст.: курс лекцій. Київ: Либідь, 1996. 415 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoria_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_u_XX_st/
4. Stavrianos L. S. The Balkans Since 1453. New York: New York University Press, 2000. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=xcp7OXQE0FMC&printsec=frontcover&rediresc=y#v=onepage&q&f=false>
5. History of Macedonia. URL: <http://historyofmacedonia.org/>

Семінарське заняття 20
ХОРВАТСЬКІ ТА СЛОВЕНСЬКІ ЗЕМЛІ
В СКЛАДІ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ
В 2-Й ПОЛ. XIX – НА ПОЧ. XX СТ.

Питання для обговорення

1. Хорватсько-угорський договір 1868 р. та його політичні наслідки.
2. Особливості розгортання національного руху на території Хорватії та Словенії.
3. Соціально-економічний розвиток.
4. Розвиток культури.

Література

1. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/
2. Єлавіч Б. Історія Балкан XVIII і XIX століття. Т. I. Київ: Свенас, 2003. 512 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yelavich_Barbara/Istoriia_Balkan_XVIII-XIX_stolittia/
3. Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у XX ст.: курс лекцій. Київ: Либідь, 1996. 415 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoria_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_u_XX_st/
4. Stavrianos L. S. The Balkans Since 1453. New York: New York University Press, 2000. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=xcp7OXQE0FMC&printsec=frontcover&rediresc=y#v=onepage&q&f=false>
5. History of Macedonia. URL: <http://historyofmacedonia.org/>

Семінарське заняття 21
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ
У 2- ПОЛ. ХІХ – НА ПОЧ. ХХ СТ.

Питання для обговорення

1. Продаж Аляски.
2. Балканський вектор зовнішньої політики. Російсько-турецька війна 1877–1878 рр.
3. Завоювання Казахстану та Середньої Азії.
4. Політика на Далекому Сході.
5. Російсько-японська війна 1904–1905 рр. Портсумський мир.
6. Франція і Росія на початку ХХ ст.
7. Угоди 1907 рр. з Великою Британією та Японією.
8. Потсдамська угода 1911 рр.
9. Імперська національна політика на захоплених територіях.

Література

1. Історія Росії. Від найдавніших часів до наших днів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М. Вітренка. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. 346 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vitenko_Mykola/Istoriia_Rosii.pdf
2. Нариси історії Росії / пер. з рос. Б. В. Ананьїч, І. Л. Андреев, Є. В. Анісімов та ін.; за заг. ред. О. О. Чубар'яна. Російська академія наук. Інститут всесвітньої історії. Київ: Ніка-Центр, 2007. 800 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000019>
3. Полещук Т. Історія Росії ХІХ – початку ХХ ст.: навч. посіб. Львів: ПАІС. 2008. 400 с. URL: <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/%D0%86%D1%81%D1%82.-%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%97-%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%89%D1%83%D0%BA.doc>
4. Томпсон Е. М. Трубадури імперії: російська література і колоніалізм / пер. з англ. М. Корчинської. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2006. 368 с. URL: <http://litopys.org.ua/thompson/tom.htm>

Семінарське заняття 22

СЛОВ'ЯНСЬКІ ЗЕМЛІ В ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Підготовка презентацій на одну із запропонованих тем

1. Участь Росії у Першій світовій війні.
2. Польські землі у Першій світовій війні.
3. Чеські та словацькі землі у роки Першої світової війни.
4. Болгарія у Великій війні.
5. Сербські, чорногорські, хорватські та словенські землі у Великій війні.
6. Чорногорія у Великій війні.
7. Хорватські та словенські землі у Великій війні.

Література

1. Віднянський С. Велика війна 1914–1918 років і проблеми національного державотворення у Центрально-Східній Європі. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2014. Вип. 23. С. 9–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2014_23_3
2. Секо Я. Слов'янський вимір Великої війни 1914–1918 рр. *Україна-Європа-Світ: міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2014. Вип. 14. С. 89–99. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Seko_Yaroslav/Slovianskyi_vymir_Velykoi_viiny19141918_rr.pdf
3. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf
4. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зінько, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf
5. Кірсенко М. В. Словацька політика в Першій світовій війні. *Наукові записки НаУКМА. Історичні науки*. 2016. Т. 182. С. 78–85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAi_2016_182_16
6. Кріль М. М. Історія Словаччини: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 264 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_Slovachchyny/
7. Чорній В. П. Історія Болгарії: підручник. Львів: ПАІС, 2007. 404 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chornii_Volodymyr/Istoriia_Bolharii/

Семінарське заняття 23
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ТА МЮНХЕНСЬКА УГОДА

Питання для обговорення

1. Судетська проблема (історія): доповідь, обговорення, доповнення.
2. Мюнхенська конференція: шлях до неї від 1933 р., учасники та огляд перебігу (презентація).
3. Мюнхенська конференція (за вибором):
 - 3.1. Німеччина.
 - 3.2. Чехословаччина.
 - 3.3. Франція.
 - 3.4. Велика Британія.
 - 3.5. Польща.
 - 3.6. Угорщина.
 - 3.7. СРСР.
4. Висновки: причини, чинники, наслідки, актуальність.

Рекомендації

1. Питання I та II загальні.
2. Питання III за вибором: показати статус і простежити позицію країни.
Для підготовки треба:
 - Використати рекомендовану літературу.
 - Визначити учасників подій (державні діячі, дипломати), зокрема Мюнхенської конференції.
 - Простежити в хронологічній послідовності позицію обраної країни від 1933 до 1938 рр.
 - Зверніть увагу на статус, поведінку та емоційні реакції учасників Мюнхенській конференції.
 - За потреби можна об'єднати Польщу, Угорщину та СРСР.
 - Підсумкові документи.

Додатково за окрему оцінку

Короткі доповіді «Томаш Масарик», «Едвард Бенеш» у вигляді презентації на 3–5 хвилин:

- зробити наголос на особистості;
- еволюція особиста, політична;
- висновок: місце в історії країни, подіях, процесах.

Підготовка доповіді *додаткова, за додаткову оцінку*. Не звільняє від підготовки основних питань семінару.

Література

1. Ротшильд Дж. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами / пер. з англ. В. Канаш. Київ: Генеза, 2001. С. 160–171.
2. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зінько, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. С. 177–195. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf
3. Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / пер. Є. Марічев та ін. Київ: Основи, 1999. С. 177–200. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Diurozel_Zhan-Batist/Istoriia_dyplomatii_vid_1919_roku_do_nashykh_dniv/
4. Рамазанов Ш. Ш. Зовнішня політика Радянського Союзу в міжвоєнний період (1930-ті – початок 1940-х рр.). *Сторінки історії*: зб. наук. пр. 2017. Вип. 44. С. 106–123. URL: <https://historypages.kpi.ua/article/view/105460>
5. Павлючик Т. В. Ставлення СРСР до Мюнхенської угоди 1938 р. *Збірник наукових праць Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Серія «Історія та географія»*. 2012. Вип. 45. С. 93–95. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILEA=&2_S21STR=znpkhnpu_ist_2012_45_25
6. Мосли Л. Утраченное время. Как начиналась Вторая мировая война / пер. с англ., ред. О. Ржешевский. Москва: Воениздат, 1972. С. 86–91.

Семінарське заняття 24 НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У 1918–1939 РР.

Питання для обговорення

1. Концепції політики щодо національних меншин.
2. Українське питання.
3. Політика щодо євреїв.
4. Білоруське та литовське питання.
5. Політика щодо німецької національної меншини.

Література

1. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі / пер. з англ. П. Тарашук. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. С. 746–752. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000059>
2. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795–1990 / пер. з пол. М. Кірсенка. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. Частина III. 1918–1939. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Dylanhova_Hanna/Istoriia_Polschi_17951990/
3. Ковач Л. Національне питання у міжвоєнній Польщі: аналіз основних концепцій. *ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України: наук. зап.* 2019. Вип. 3–4. С. 83–99. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/kovach_natsionalne.pdf
4. Юрчук О. Національне питання у міжвоєнній Польщі: погляд польських консерваторів. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки.* 2010. Вип. 19. С. 119–136. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Mzu_2010_19_15
5. Комар В. Східна політика Польщі 1918–1921 рр.: від федералізму до прометеїзму. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність.* 2009. Вип. 18. С. 42–50. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Uks_2009_18_8
6. Руда О. Національна політика польської держави у 1926–1939 роках. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету.* 2015. Вип. 44. Т. 2. С. 76–80. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npifznu_2015_44\(2\)_16](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npifznu_2015_44(2)_16)
7. Айненкель А. Політика Польщі відносно українців у міжвоєнний період. Вибрані проблеми. *Україна – Польща: важкі питання.* Т. 1–2: матеріали II Міжнародного семінару істориків «Українсько-польські відносини в 1918–1947 роках» (Варшава, 22–24 травня 1997 р.). Варшава, 1998. С. 29–47.
8. Крамар Ю. Ідея польсько-українського порозуміння в політичній концепції Волинського воєводи Г. Юзевського. *Інтермарум: історія, політика, культура.* 2015. № 2. С. 246–258. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=inhpc_2015_2_20

9. Дедурін Г. Білоруський національний рух у Польщі: від Ризького миру до розгрому Громади. *Грані*. 2014. № 10(114). С. 120–125.

10. Крамар Ю. Політичні концепції розв'язання німецького питання у міжвоєнній Польщі. *Літопис Волині*. 2024. № 30. URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/523>

Семінарське заняття 25
ФЕНОМЕН АГРАРИЗМУ
У ПІВДЕННО- ТА ЗАХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ КРАЇНАХ
МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Питання для обговорення

1. Аграризм: визначення, його інтерпретації, умови та причини виникнення.
2. Феномен аграризму в окремих країнах (1 – теоретичний: концепція; 2 – практична площина: умови виникнення, політичні партії, державна політика, міжнародний аспект).
 - 2.1. Польща.
 - 2.2. Чехословаччина.
 - 2.3. Болгарія.
3. Висновки: спільні риси та відмінності.

Література

1. Галушко К. Аграризм. *Енциклопедія історії України*: Т. 1: А–В / редкол. В. А. Смолій та ін. Київ, 2003. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0001124

2. Селяноцентричний феномен Української революції 1917–1921 рр.: аграризм: монографія / С. В. Корновенко, М. В. Глібіщук, В. І. Ільницький, О. В. Компанієць, В. С. Лозовий, Ю. Г. Пасічна, В. П. Тельвак; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2021. С. 9–19, 28–43, 62–66, 69–75, 185–189. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/4264>

3. Корновенко С., Земзюліна Н. Революційні потрясіння початку ХХ ст.: аграрне законодавство країн Центральної та Південно-східної Європи. *Український селянин*. 2018. Вип. 19. С. 45–49. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=Ukrasel_2018_19_11

4. Сухушина О. Аграрні рухи в слов'янських країнах Центральної та Південно-Східної Європи та створення Зеленого Інтернаціоналу (1921–1924 рр.). *Український селянин*. 2008. Вип. 11. С. 337–341. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/items/ec68470f-661f-4762-b7ee-b7ea7b55b510>

5. Компанієць О. В. Аграризм у Болгарії та Чехословаччині першої третини XX століття: компаративний аналіз. *Український селянин*. 2021. Вип. 25. С. 57–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrse1_2021_25_11

6. Бурдяк В. Політичний процес у Болгарії міжвоєнного періоду. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2014. Т. 27–28. С. 16–22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ippss_2014_27-28_5

7. Піковська Т. Національні програми Чехословацької Республіканської (аграрної) партії (1899–1922 рр.). *Гілея*. 2016. Вип. 115. С. 455–458. URL: <https://www.eminak.net.ua/index.php/eminak/article/download/594/416/>

8. Eellend J. Agrarianism and Modernization in Inter-War Eastern Europe. Societal change and ideological formation among the rural population of the Baltic area 1880–1939. Huddinge, 2008.

Практичне заняття 1 **СЛОВ'ЯНСЬКІ НАРОДИ ТА ДЕРЖАВИ БАЛКАН**

Презентаційна доповідь за вибором

1. Сербія та Воєводина.
2. Північна (Вардарська) Македонія.
3. Чорногорія.
4. Хорватія.
5. Словенія.
6. Боснія.
7. Герцеговина.

Рекомендації

1. Тривалість доповіді – 10 хвилин:
 - 1/4 – питання 1–3 %;
 - 1/4 – питання 4;
 - решта – питання 5–6.
2. Доповідь має бути лаконічною, відповідати схемі. Карти, ілюстрації мають відповідати тексту.
3. Оціночний висновок обов'язковий.

Схема

1. Територія (фізико-географічна характеристика).
2. Етнічний склад населення.
3. Релігійні конфесії.
4. Політична історія до 1918 р. (стисло основні етапи):
 - етапи державності (якщо була);
 - перебування в складі інших держав;
 - визвольні рухи.
5. Міжвоєнний період (стисла оцінка):
 - державний статус;
 - політичні рухи, партії, їхні вимоги в національному питанні;
 - особливості економіки.
6. Висновок: оцінка місця (статусу) в складі Югославії з погляду подальшої історії (чого прагнули).

Література

1. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн ХХ століття: підруч. для вищих навч. закл. Київ: Генеза, 2005. 816 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Novitnia_istoriia_Tsentralnoievropeiskykh_ta_Balkanskykh_krain_KhKh_stolittia/
2. Мандрик І., Минда О. Спільне та відмінне в історичному розвитку народів Центральної та Південно-Східної Європи у новий час (ХVI – поч. ХХ ст.). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Історія»*. 2022. Вип. 2(47). С. 163–171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuust_2022_2_17
3. Узун Ю. В. Геополітичний проект «Велика Сербія»: формування та сучасне використання. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Політологія*. 2014. Т. 248, вип. 236. С. 105–109. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npchdupol_2014_248_236_18
4. Чернік С. Становлення Сербської державності після Берлінського конгресу 1878 р. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право*. 2017. Вип. 2. С. 133–138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snslnnp_2017_2_29
5. Яровий В. Політика уряду Королівства Сербів, Хорватів і Словенців стосовно населення Вардарської Македонії (1918–1929 рр.). *Етнічна історія народів Європи*. 2019. Вип. 58. С. 20–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_2019_58_5

6. Зосімова М. В. Особливості адміністративного устрою Вардарської Македонії у складі Королівства СХС (1919–1929 рр.). *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2014. № 1(105). С. 118–124. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/320/327>
7. Мустафін О. Розчинитися в обіймах. Чорногорська історія. *Історична правда*. 05.01.2021. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2021/01/5/158778/>
8. Давиденко Ю., Моціяка О. Виникнення та діяльність усташського руху до початку Другої світової війни (1929–1939 рр.). *Scriptorium nostrum. Електронний історичний журнал*. Херсон, 2018. Вип. 1(10). URL: <https://nopl.org.ua/upload/iblock/a45/a45e5503c4e00e9b64914da7f2307129.doc>
9. Гула О. Г. Роль католицької церкви в ідеології та практиці усташів (1930-ті – перша половина 1940-х рр.). *Дриновський збірник*. 2015. Т. VIII. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Hula_Oksana/Rol_katolytskoi_tserkvy_v_ideolohii_ta_praktytsi_ustashiv_1930-ti_persha_polovyna_1940-kh_rr/
10. Мальшина К. В. Державотворчий ідеал у словенській політичній дискусії (перша половина 1920-х рр.). *Гуржіївські історичні читання*. 2013. Вип. 6. URL: С. 368–370. https://chtyvo.org.ua/authors/Hurzhiivski_istorychni_chytannia/Vypusk_6.pdf
11. Мальшина К. В. Питання бановини Словенії в поглядах словенського політикуму (1937–1940 рр.). *Гуржіївські історичні читання*. 2014/2015. Вип. 8/9. С. 213–218. URL: <http://resource.history.org.ua/issue/gurchyt/2014-2015/8-9>
12. Зан П. Боснійці: етноконфесійна, етнополітична чи етнічна спільнота? *Етнічна історія народів Європи*. 1999. Вип. 1. С. 24–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_1999_1_9

Семінарське заняття 26 БІЛОРУСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА

Питання для обговорення

1. Передумови та причини проголошення БНР.
2. Внутрішня та зовнішня політика БНР.
3. Збройні формування БНР.
4. Причини невдач БНР. Еміграція уряду БНР.
5. Білоруські землі у міжвоєнний період.

Література

1. Панасюк О. П. Білоруська Народна Республіка у 1918–1919 рр.: внутрішня та зовнішня політика: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 – Всесвітня історія.

Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2016. 280 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Panasiuk_Oleksandr/Biloruska_Narodna_Respublika_u_19181919_rr_vnutrishnia_ta_zovnishnia_polityka/

2. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. С. 404–408. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

3. Мартиненко В. В. Суспільно-політичні передумови білоруської державності на початку ХХ ст. *Література та культура Полісся*. 2013. Вип. 72. С. 160–170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ltkp_2013_72_19

4. Мартиненко В. В. Вплив зовнішніх чинників на становлення білоруської державності в 1918 році. *Література та культура Полісся*. 2005. Вип. 30.

5. Панасюк О. П. Політичне становище Білоруської Народної Республіки в грудні 1918 – лютому 1920 років. *Молодий вчений*. 2015. № 2(6). С. 100–103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2%286%29_27

6. Панасюк О. П. Спроби створення білоруської національної армії у 1917–1918 рр. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2014. Вип. 38. С. 108–112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2014_38_22

7. Павлова Т. К вопросу о границах БНР. URL: https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/30246/1/1999_1_JILIR_pavlova_T_r.pdf

8. Панасюк О. Зовнішньополітична діяльність Білоруської Народної Республіки у 1918–1925 рр. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки*. 2013. № 21. С. 86–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnu_i_2013_21_18

9. Панасюк О. П. Проголошення Білоруської народної республіки: передумови, причини та особливості. *Гуржіївські історичні читання*. 2013. Вип. 6. С. 360–362. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gurit_2013_6_138

Практичне заняття 2

СЛОВ'ЯНСЬКІ НАРОДИ ТА ДЕРЖАВИ У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Презентаційна доповідь (за вибором)

1. Чехія та Словаччина (2).
2. Польща.
3. Болгарія.
4. Югославія (2).
5. Білорусія.

Рекомендації

Тривалість доповіді – до 15 хвилин. Доповідь має бути лаконічною, відповідати схемі. Карти, ілюстрації мають відповідати тексту. Обов'язково використати рекомендовані статті. Оціночний висновок обов'язковий.

Схема

1. Початковий етап війни (1939–1941), його наслідки для країни:
 - події;
 - статус (окупація, сателіт).
2. Окупаційний або колабораціоністський режим (організація влади, політика щодо населення, економічна політика та ін.).
3. Рух Опору:
 - еміграційний уряд та підпорядковані йому партизанські з'єднання;
 - комуністичне підпілля та партизани.
4. Звільнення та встановлення режиму «народної демократії».

Література

1. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн XX століття: підруч. для вищих навч. закл. Київ: Генеза, 2005. 816 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Novitnia_istoriia_Tsentrалnoieuropeiskykh_ta_Balkanskykh_krain_KhKh_stolitnia/
2. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. Розділ 9. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentrалno-Skhidnoi_Yevropy/
3. Зосімова М. Особливості етнополітичних відносин у Вардарській Македонії під час Другої світової війни (1941–1944 рр.) *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2011. Вип. 108.
4. Гула О. Г. Роль католицької церкви в ідеології та практиці усташів (1930-ті – перша половина 1940-х рр.). *Дриновський збірник*. 2015. Т. VIII. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Hula_Oksana/Rol_katolytskoi_tserkvy_v_ideolohii_ta_praktytsi_ustashiv_1930-ti_persha_polovyna_1940-kh_rr/
5. Чорній В. П. Історія Болгарії: підручник. Львів: ПАІС, 2007. Розділи 13, 14.1, 14.2. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chornii_Volodymyr/Istoriia_Bolharii/
6. Боровець І. І. Перша Словацька республіка та Третє Болгарське царство (1939–1944 рр.). *Дриновський збірник*. 2019. № 9. URL: <https://periodicals.karazin.ua/drinov/article/view/13153>
7. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. Розділи 14, 15.2 (Польський

варіант «народної демократії» у 1945–1948 pp.). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf

8. Польсько-українській діалог порозуміння. 1994, 2024. Варшава, 2024 (звернути увагу на позиції сторін щодо дражливих питань часів війни). URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/29426/file.pdf>

9. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зінько, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. Розділи 11–12. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf

10. Кріль М. М. Історія Словаччини: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. Розділ 12, 13.1. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_Slovachchyny/

11. Кафтан О. О. «Мала війна» Словацької держави. *Magisterium*. 2004. Вип. 17. С. 64–68. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstreams/80e402be-687e-4d5d-a4e8-6eeeda96b635/download>

12. Боровець І. І. Перша Словацька республіка та Третє Болгарське царство (1939–1944 pp.). *Дриновський збірник*. 2019. № 9. URL: <https://periodicals.karazin.ua/drinov/article/view/13153>

13. Сокоринський В. О. Політика культурної пам'яті в Республіці Білорусь: засвоєні уроки та майбутнє. *Соціально-політичні студії*: науковий альманах. 2019. № 3. С. 30–34. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/25389/1/30-34.pdf>

14. Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у XX ст.: курс лекцій. Київ: Либідь, 1996. 415 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoria_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_u_XX_st/

Семінарське заняття 27

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА У 2-Й ПОЛ. XX – НА ПОЧ. XXI СТ.

Питання для обговорення

1. «Працька весна» 1968 р.
2. «Оксамитова революція» 1989 р.
3. Розпад Чехословаччини.
4. Чехія та Словаччина у 90-ті pp. XX – на поч. XXI ст.: стартові позиції та розвиток (порівняльний аналіз).

Рекомендації

Під час висвітлення питань 1–3 треба звернути увагу на:

- причини та передмови (внутрішні та зовнішні);
- перебіг подій (ключові дати та діючі особи);
- причини поразки / успіху;
- наслідки.

Література

1. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зінько, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf
2. Кріль М. М. Історія Словаччини: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 264 с. URL: https://chtvyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_Slovachchyny/
3. Федорчак П., Федорчак Т. Празька весна: передумови, міжнародний резонанс та наслідки. *Вісник Прикарпатського університету. Історія*. 2012. Вип. 22. С. 76–82. URL: https://chtvyvo.org.ua/authors/Fedorchak_Tetiana/Prazka-vesna-peredumovy-mizhnarodnyi-rezonans-ta-naslidky/
4. Ващенко Ю. В. Вплив зовнішніх чинників на долю реформаторського руху Празька весна 1968 р. у Чехословаччині. *Історичні науки: збірник наукових праць Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка*. Суми, 2011. С. 4–15. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/6858/1/Vashchenko.pdf>
5. Патріляк І. За лаштунками «Празької весни», або переговори службовців радянських і чехословацьких спецслужб у світлі звітної документації КДБ УРСР (весна–літо 1968 р.). *Вісник Львівського університету. Серія історична. Спеціальний випуск: На пошану професора Романа Шуста*. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. С. 655–674. URL: <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/history/article/view/9887/9900>
6. Філіпчук І. В. Розвиток студентського руху в Чехословаччині періоду «Празької весни». *Грані*. 2013. № 9. С. 154–159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2013_9_27
7. Віруцька С. Вплив чехословацьких подій 1968 року на суспільні настрої країн Центральної та Південно-Східної Європи. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки: міжвід. зб. наук. пр.* 2018. Вип. 27. С. 70–83. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/items/dfd87492-3be6-4be2-8d2c-e29198bf3a03>
8. Мотрук С. Події 1968 та 1989 рр. в Чехословаччині: проблеми інтерпретації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2010. Вип. 102.

9. Мотрук С. Політичні кризи в Чехословаччині другої половини XX ст.: погляд із сьогодення. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2010. Вип. 19. С. 71–86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2010_19_11

10. Гіря А. «Оксамитова революція» як приклад ліквідації комуністичного режиму та здійснення демократичних перетворень. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Політологія. Соціологія. Філософія*. 2010. Вип. 15. С. 22–24. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5c7d66a4-8206-4404-9625-8c5477c1e500/content>

11. Андрощук І. М. Соціополітична зумовленість політичної структуризації партій і партійної системи в Чехії: від «оксамитової революції» до сьогодення. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2016. Вип. 1(81). С. 222–241. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/androshchuk_sotsiopolitychna.pdf

12. Марадик Н. Поділ Чехословаччини в контексті демократизаційних процесів. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Політологія. Соціологія. Філософія*. 2014. Вип. 17. С. 104–109. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/675?locale=uk>

13. Мелещенко Т. В. Мирне розділення Чехословацької Федеративної Республіки та позиція Гавела у цьому процесі. *Гілея*. 2010. № 33. С. 114–120. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/10765/1/Meleshchenko.pdf>

Практичне заняття 3 **НЕЗАЛЕЖНІ ПІВДЕННОСЛОВ'ЯНСЬКІ ДЕРЖАВИ** **У 1990-ТІ РОКИ – ПОЧ. XXI СТ.**

Презентаційна доповідь за вибором

1. Сербія.
2. АК Воеводина.
3. АК Косове.
4. Македонія.
5. Чорногорія.
6. Хорватія.
7. Словенія.
8. Боснія та Герцеговина.

Схема

1. Територія, етнічний склад населення, релігійні конфесії (коротко).
2. Становлення незалежної держави.

3. Політичний устрій. Суспільно-політичні процеси.
4. Етнічні, релігійні конфлікти, громадянські війни:
 - територія, сторони конфлікту;
 - історичні передмови;
 - перебіг;
 - результати та наслідки для країни.
5. Соціально-економічний розвиток.
6. Зовнішня політика.
7. Сучасний стан (коротко за новинами).
8. Висновок.

Література

1. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн XX століття: підруч. для вищих навч. закл. Київ: Генеза, 2005. 816 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Novitnia_istoriia_Tsentravnoieuropeiskykh_ta_Balkanskykh_krain_KhKh_stolitτια/
2. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.): навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 284 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_krain_Tsentravno-Skhidnoi_Yevropy_kinets_XX_pochatok_XXI_st/
3. Палій Г. Крах Югославії: від єдиної держави до національної фрагментації Західних Балкан. *Магістеріум. Політичні студії*. 2002. Вип. 10. С. 111–118. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/2425ee7f-9061-467c-bb61-1e3bc199dd05>
4. Варга Б. «Діти війни»: спогади югославських біженців. *BBC News Україна*. 15.07.2014. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2014/07/140705_-_jugoslavia_refugees_or
5. Узун Ю. В. Геополітичний проект «Велика Сербія»: формування та сучасне використання. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Політологія*. 2014. Т. 248, вип. 236. С. 105–109. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npchdupol_2014_248_236_18
6. Каменецький М. Косовська проблема від Маркса до Буша. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2009. Вип. 86. Ч. II.
7. Ткачик О. Албансько-сербське протистояння в Косово (1990–1999 рр.). *Етнічна історія народів Європи*. 2012. Вип. 38. С. 95–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_2012_38_18
8. Нечаєва-Юрійчук Н. В. Особливості сербсько-албанських відносин у Косово (Сербія) в другій половині XX століття. *Історична панорама. Спеціаль-*

ність: Історія. 2012. Вип. 14. С. 53–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Istp_2012_14_7

9. Вітман К. М. Назва «Республіка Північна Македонія» як результат етно-політичного компромісу з Грецією. *Актуальні проблеми політики*. 2019. Вип. 63. С. 111–124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/appol_2019_63_11

10. Стрельчук Н. В. Конфлікт 2001 р. у Македонії та роль НАТО і ЄС у його вирішенні. *Історична панорама: зб. наук. праць*. Ч. III. Чернівці: Рута, 2007. С. 89–103. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-4731.html>

11. Гайдай Д. Становлення незалежної Чорногорії: у пошуках ідентичності. *Наукові записки ІПіЕНД НАН України*. 2014. Вип. 4–5. С. 377–392. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2014_4-5_26

12. Давлєтов О., Самойленко Ю. Основні досягнення зовнішньої політики Чорногорії у контексті євроатлантичної інтеграції у 2006–2017 рр. *Дриновський збірник*. 2021. № 14. С. 78–83. URL: <https://periodicals.karazin.ua/drinov/article/view/17855>

13. Васильєва Л. П. Соціолінгвістична оцінка мовної ситуації в Чорногорії (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Мовознавство*. 2015. № 1. С. 67–77. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/items/00f25bca-29a4-42eb-b91b-9de97c33d28a>

14. Бурцева М. Образи «свого», «іншого» та «чужого» у хорватському медіапросторі першої половини 1990-х років. *Проблеми слов'янознавства*. 2014. Вип. 63. С. 186–196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ps_2014_63_15

15. Нагірний М. Хорватські серби у першій половині 1990-х років: причини і характер збройного конфлікту. *Проблеми слов'янознавства*. 2002. Вип. 52. С. 92–101. URL: <https://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/slavonic/article/view/2602/2756>

16. Зан П. Боснійці: етноконфесійна, етнополітична чи етнічна спільнота? *Етнічна історія народів Європи*. 1999. Вип. 1. С. 24–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_1999_1_9

17. Забара В. В. «Масові переселення» етнічних груп у Боснії і Герцеговині після завершення бойових дій у 1996 р. *Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць*. 2012. Вип. 8. С. 35–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ians_2012_8_7

Практичне заняття 4

РОСІЯ 1991 – ПОЧАТОК XXI СТ.

Групова презентаційна доповідь

Схема

1. Територія, етнічний склад населення, релігійні конфесії (коротко).
2. Становлення незалежної держави.
3. Державний устрій, його еволюція.
4. Суспільно-політичні процеси: політичні партії, течії, клани, їх боротьба.
5. Ідеологічне підґрунтя російської внутрішньої політики.
6. Етнічні, релігійні конфлікти:
 - територія, сторони конфлікту;
 - історичні передмови;
 - перебіг;
 - результати та наслідки для країни.
7. Соціально-економічний розвиток.
8. Культурні процеси.
9. Зовнішня політика, її ідеологічне підґрунтя.
10. Образ Росії в сприйнятті зарубіжних країн, його еволюція.
11. Сучасний стан (коротко за новинами).
12. Висновок.

Література

1. Історія Росії. Від найдавніших часів до наших днів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М. Вітренка. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. 346 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vitenko_Mykola/Istoriia_Rosii.pdf
2. Ляхович В. С. Політичні режими Росії та Білорусі. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2011. Вип. 4. С. 232–244. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2011_4_25
3. Пархоменко Н. Державний режим Російської Федерації: окремі політико-правові виміри. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. Т. 23, № 1. С. 50–56. URL: <https://philosophy.navs.edu.ua/index.php/philosophy/article/view/1490/1485>
4. Кононенко Н. Чому не вийшло демократії: Росія на початку XXI ст. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2011. Вип. 6. С. 364–375. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kononenko_chomu.pdf

5. Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору: кол. моногр. / за ред. канд. іст. наук, доц. А. Г. Бульвінського; ДУ «Ін-т всесвіт. історії НАН України». Київ: Фенікс, 2020 (Розділ 4. Росія, Україна та Білорусь як чинники трансформації пострадянського простору).

6. Як історія збройних конфліктів Російської Федерації та її політико-правові рішення допомагають висновувати про порушення нею міжнародного права в Україні. *Truth Hounds*. URL: <https://truth-hounds.org/wp-content/uploads/2022/05/vijskovi-operaczi%D1%97-rf-2.pdf>

7. Мотиль О. Підсумки імперій: занепад, розпад і відродження / пер. з англ. П. Грицака. Київ: Критика, 2009. С. 132–153. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002198>

8. Шпорлюк Р. Падіння царистської імперії та СРСР: російське питання і надмірне розширення імперії. *Дух і Літера*. Київ: Факт, 1997. № 1–2. С. 100–136.

9. Чекаленко Л. Росія CONTRA України. *Інститут всесвітньої історії НАН України*. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/statti/rosiya-contra-ukrayiny.html>

10. Бушанський В. Російська імперська ідеологія: політика міфотворчості. *Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України*. Наукові записки. 2015. № 4(78). С. 296–306. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/bushanskyi_rosiiska.pdf

Практичне заняття 5 **БІЛОРУСЬ 1991 – ПОЧАТОК ХХІ СТ.**

Групова презентаційна доповідь

Схема

1. Територія, етнічний склад населення, релігійні конфесії (коротко).
2. Становлення незалежної держави.
3. Державний устрій, його еволюція.
4. Суспільно-політичні процеси: політичні партії, течії, клани, їх боротьба.
5. Соціально-економічний розвиток.
6. Культурні процеси.
7. Зовнішня політика.
8. Сучасний стан (коротко за новинами).
9. Висновок.

Література

1. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/
2. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.): навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 284 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_krain_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy_kinets_XX_pochatok_XXI_st/
3. Ляхович В. С. Політичні режими Росії та Білорусі. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2011. Вип. 4. С. 232–244. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2011_4_25
4. Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору: кол. моногр. / за ред. канд. іст. наук, доц. А. Г. Бульвінського; ДУ «Ін-т всесвіт. історії НАН України». Київ: Фенікс, 2020 (Розділ 4. Росія, Україна та Білорусь як чинники трансформації пострадянського простору).
5. Павлович Ю. Особливості внутрішньої політики Республіки Білорусь в українській візії (1991–2004). *Новітня доба*. Львів, 2018. Вип. 6. С. 41–56. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001225562>
6. Синявська Л. Історична і сучасна рецепція Білорусі очима українців. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2017. № 28(67). С. 32–39. URL: https://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2017/1_2017/8.pdf
7. Польовий Т. Становлення зовнішньої політики Республіки Білорусь. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2015. Т. 29–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ippss_2015_29-30_51
8. Богданович І. І. Формування зовнішньої політики Республіки Білорусь в контексті еволюції її державності. *Історичні основи зовнішньополітичного курсу пострадянських країн*: монографія. Київ, 2023. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/5351/>

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

IV семестр

Завдання для самостійної роботи ПОЛЬЩА У XI–XV СТ.

План конспекту

1. Польща в період роздробленості (2-га пол. XII – 1-ша пол. XIV ст.).
2. Соціально-економічні передумови об'єднання Польщі.
3. Владислав Локетек та перемога централізованих тенденцій.
4. Казимир III та його реформи.
5. Утворення станової монархії (XIV–XV ст.).
6. Зовнішня політика Польщі: війни з Московським князівством. Відноси-ни з Тевтонським орденом. Кревська унія. Грюнвальдська битва та її наслідки.
7. Розвиток польської культури.

Рекомендації

Опрацювати за рекомендованою літературою матеріал теми і викласти стислий конспект.

Література

1. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Серед-ньовіччя до сьогодення / пер. з англ. С. Грачової. Київ: Критика, 2004. 464 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Vandych_Potr/Tsina_svobody_Istoriia_Tsentral-no-Skhidnoi_Yevropy_vid_Serednovichchia_do_sohodennia/
2. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі / пер. з англ. П. Таращук. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000059>
3. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf
4. Карліна О., Хлібовська Г. Листопадове (польське) повстання 1830–1831 років в українській історіографії. *Літопис Волині*. 2021. № 24. С. 151–158. DOI: 10.32782/2305-9389/2021.24.24. URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/lito-pys/article/view/240>
5. Польське національне повстання 1830–1831 рр. на Правобережній Украї-ні: від міфів до фактів: кол. монографія / за ред. І. Кривошеї, Н. Моравця. Київ:

КНТ, 2017. 264 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zbirnyk_statei/Polske_natsionalne_povstannia_1830-1831_rr_na_Pravoberezhnii_Ukraini_vid_mifiv_do_faktiv/

6. Снайдер Т. Перетворення націй: Польща, Україна, Литва, Білорусь, 1569–1999 / пер. з англ. А. Котенка, О. Надтоки. Київ: Дух і Літера, 2012. 460 с. URL: http://search.nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000781

7. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна – Росія – Польща / пер. з англ. Г. Касьянова, М. Климчука, М. Рябчука, Я. Стріхи, Д. Матіяш, Х. Чушаак. Київ: Дух і Літера, 2013. 552 с. URL: <http://resource.history.org.ua/book/en/0010306>

Завдання для самостійної роботи БІЛОРУСЬКІ ЗЕМЛІ У XIV–XVI СТ.

Схема

1. Створення Великого князівства Литовського.
2. Включення білоруських земель до Великого князівства Литовського.
3. Соціально-економічний розвиток білоруських земель у XIV–XVI ст.
4. Розвиток культури.

Рекомендації

Опрацювати за рекомендованою літературою матеріал теми і викласти стислий конспект.

Література

1. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/

2. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.): навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 284 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_krain_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy_kinets_XX_pochatok_XXI_st/

3. Ляхович В. С. Політичні режими Росії та Білорусі. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2011. Вип. 4. С. 232–244. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2011_4_25

4. Синявська Л. Історична і сучасна рецепція Білорусі очима українців. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2017. № 28(67). С. 32–39. URL: https://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2017/1_2017/8.pdf

V семестр

Завдання для самостійної роботи ПАНСЛАВІЗМ: ПОГЛЯД СЬОГОДЕННЯ

Схема

1. Що таке «панславізм»?
2. Коли він виник?
3. Які були причини для виникнення цієї ідеології?
4. Який вплив на різні народи панславізм мав у XIX ст.?
5. Чому панславізм асоціюється переважно з російською політикою?
6. Як ви вважаєте, які міфи, стереотипи, фейки з'явилися в мажах панславізму?
7. Чи існує панславізм сьогодні та чи використовується його засади?
8. Як ви вважаєте: панславізм – це небезпечна ідеологія? (обґрунтуйте свою позицію).

Рекомендації

Підготуйте есе, послідовно відповідаючи на вищенаведені питання:

Література

1. Каппелер Андреас. Росія як поліетнічна імперія: Виникнення. Історія. Розпад: монографія. Львів: УКУ, 2005. 360 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kappeler_Andreas/Rosiia_iak_polietnichna_imperiia.pdf
2. Ковальчук Н. Панславізм у сучасній Росії: академічний і політичний вимір (на прикладі ідейної спадщини М. Данилевського). *Проблема слов'янознавства*. 2019. Вип. 68. С. 137–148. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/slavonic/article/view/3075>
3. Семиволос В. Панславізм – дещо з історії питання. *Історична правда*. 08.04.2011. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2011/04/8/6088921/>

Завдання для самостійної роботи
ЧОРНОГОРІЯ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Схема

1. Особливості політичного устрою Чорногорії під владою Османської імперії.
2. Православна церква Чорногорії як індикатор національної ідентичності.
3. Діяльність Петра I Негоша.
4. Діяльність Петра II Негоша.
5. Набуття незалежності Чорногорією.

Рекомендації

1. Прочитайте розділ «Чорногорія в боротьбі за незалежність. Утворення національної держави (друга половина XIX – початок XX ст.)» у підручнику: Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. С. 561–571. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/

2. На основі прочитаного складіть конспект за вказаною вище схемою.

VI семестр

Завдання для самостійної роботи
СЛОВАЧЧИНА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ. – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Схема

1. Становище словацьких земель в Австрії після поразки революції.
2. «Меморандум словацького народу», 1861 р.
3. «Стара» та «нова» школи.
4. Формування перших політичних партій.
5. Культурний розвиток словацьких земель.

Рекомендації

Прочитайте розділ «Словацькі землі у дуалістичній Австро-Угорській імперії (друга половина XIX – початок XX ст.)» у підручнику: Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2001. С. 451–469. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_zakhidnykh_i_pivdennykh_slovian_z_davnykh_chasiv_do_XX_st/

Західні та південні слов'яни (народи та країни) у Першій світовій війні

Народ / країна	Державний устрій (самостійна / у випадку залежності вкажіть форму залежності та країну під владою, якої перебували)	Військово-політичний блок, до якого належали	Завдання, які були у війні	Військові дії на території	Результат участі у війні
поляки					
чехи					
словаки					
Болгарія					
Сербія					
Хорватія					
Боснія та Герцеговина					
Чорногорія					
македонці					

Рекомендації

Заповніть порівняльну таблицю.

Література

1. Віднянський С. Велика війна 1914–1918 років і проблеми національного державотворення у Центрально-Східній Європі. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2014. Вип. 23. С. 9–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2014_23_3
2. Секо Я. Слов'янський вимір Великої війни 1914–1918 рр. *Україна-Європа-Світ: міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2014. Вип. 14. С. 89–99. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Seko_Yaroslav/Slovianskyi_vymir_Velykoi_viiny19141918_rr.pdf
3. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf
4. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зін'юк, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf
5. Кірсенко М. В. Словацька політика в Першій світовій війні. *Наукові записки НаУКМА. Історичні науки*. 2016. Т. 182. С. 78–85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAi_2016_182_16

6. Кріль М. М. Історія Словаччини: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 264 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_Slovachchyny/

7. Чорній В. П. Історія Болгарії: підручник. Львів: ПАІС, 2007. 404 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chornii_Volodymyr/Istoriia_Bolharii/

VII семестр

Завдання для самостійної роботи БОЛГАРІЯ В 1945 – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Порівняльний аналіз

1. Народна демократія.
2. Тоталітарний режим (1948–1953 рр.).
3. Болгарська «відлига».
4. Режим Т. Живкова (1960–80-ті рр.).
5. Криза авторитарного режиму. Болгарська перебудова.
6. Демократична трансформація Болгарії (1989 – поч. ХХІ ст.).
7. Висновок.

Рекомендації

1. Опрацювати за рекомендованою літературою матеріал теми і викласти стислий конспект.

2. У конспекті обов'язково зробити порівняльний аналіз: *Болгарія – Польща – Чехословаччина*. Треба показати спільні риси та відмінності в розвитку Болгарії з країнами, які вже було розглянуто.

Література

1. Чорній В. П. Історія Болгарії: підручник. Львів: ПАІС, 2007. Розділи 14, 15. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chornii_Volodymyr/Istoriia_Bolharii/

2. Бурдяк В. І. Балканська специфіка республіки Болгарія. *Панорама політологічних студій. Науковий вісник РДГУ*. 2012. Вип. 8. С. 6–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pps_2012_8_3

3. Лахижа М. І. Посткомуністична трансформація: закономірності та особливості в Республіці Болгарія. *Аспекти публічного управління*, 2013. № 1(2). С. 27–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2013_2_7

4. Бурдяк В. Труднощі формування демократичних політичних інституцій у сучасній Республіці Болгарія. *Політичні інститути та процеси у країнах*

Центральної і Східної Європи наприкінці XX – на початку XXI століть: кол. моногр. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/CEE_EU_Integration.pdf

5. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.): навч. посіб. Київ: Знання, 2008. Розділи: Болгарія. Польща. Чехія. Словаччина. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_krain_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy_kinets_XX_pochatok_XXI_st/

6. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн XX століття: підруч. для вищих навч. закл. Київ: Генеза, 2005. 816 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Novitnia_istoriia_Tsentralnoieuropeiskykh_ta_Balkanskykh_krain_KhKh_stolittia/

Завдання для самостійної роботи

РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ У СЛОВ'ЯНСЬКИХ ДЕРЖАВАХ (МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД, ДРУГА ПОЛОВИНА XX – ПОЧ. XXI ст.)

Країна	Освіта	Наука	Література	Мистецтво
<i>Чехія</i>				
<i>Словаччина</i>				
<i>Польща</i>				
<i>Болгарія</i>				
<i>Югославія</i>				
<i>Білорусь</i>				

Література

1. Чорний В. П. Історія Болгарії: підручник. Львів: ПАІС, 2007. 404 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chornii_Volodymyr/Istoriia_Bolharii/

2. Кріль М. М. Історія Словаччини: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 264 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_Slovachchyny/

3. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf

4. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі / пер. з англ. П. Таращук. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000059>

5. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795–1990 / пер. з пол. М. Кірсенка. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 239 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Dylonhova_Hanna/Istoriia_Polschi_17951990/

6. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зінко, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf
7. Історія Росії. Від найдавніших часів до наших днів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М. Вітренка. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. 346 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vitenko_Mykola/Istoriia_Rosii.pdf
8. Історія світової культури: навч. посіб. / кер. авт. кол. Л. Т. Левчук. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 400 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Avtorskyi_kolektyv/Istoriia_svitovoi_kultury_vyd_2010/
9. Гаврюшенко О. А., Шейко В. М., Кравченко О. В. Історія світової культури: навч. посібник / наук. ред. В. М. Шейко. Київ: Кондор, 2006. 404 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Havriushenko_Oleksandr/Istoriia_svitovoi_kultury/
10. Брюховецька Л. І. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2011. 391 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/bryuhoveczka-l.i.-2011-kinomystecztvo.pdf>
11. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.): навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 284 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_krain_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy_kinets_XX_pochatok_XXI_st/
12. Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у XX ст.: курс лекцій. Київ: Либідь, 1996. 415 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoria_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_u_XX_st/
13. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/
14. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн XX століття: підруч. для вищих навч. закл. Київ: Генеза, 2005. 816 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Novitnia_istoriia_Tsentralnoi-evropeiskykh_ta_Balkanskykh_krain_KhKh_stolittia/
15. Ротшильд Дж. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами / пер. з англ. В. Канаш. Київ: Генеза, 2001. С. 160–171.

Завдання для самостійної роботи
ПОЛЬСЬКИЙ КІНЕМАТОГРАФ ПОВОЄННОГО ПЕРІОДУ
ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ПОЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Презентаційна доповідь за вибором

1. «Польська кіношкола» (1956–1961 рр.).
2. Польський кінематограф у 1960–80-ті рр.: прорадянські тенденції, історичні фільми, іронічні та гумористичні.
3. «Кіно морального неспокою» (1975–1981 рр.).
4. Польське кіно 1990-х – поч. 2000-х рр.
5. Українці в польському кіно.

Рекомендації

1. Обрати один з напрямів (2, 4 або 5 можуть взяти двоє).
2. Дати характеристику періоду, напрямку та фільму за схемою.
3. Використати рекомендовану літературу та вільний пошук в інтернеті.

Характеристика художнього фільму за вибором

1. Період в історії Польщі (коротко).
2. Напрямок кіномистецтва: особливості, режисери, фільми.
3. Аналіз художнього фільму за вибором:
 - історія створення, режисер;
 - сюжет, жанр;
 - стильові особливості;
 - сприйняття в суспільстві.
4. Фільм як відображення історії польського суспільства та культури.

Література

1. Польська школа. Анджей Вайда. Кшиштоф Кесльовський і кіно морального неспокою. *Брюховецька Л. І. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2011. С. 297–313. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/bryuhoveczka-l.i.-2011-kinomystecztvo.pdf>*
2. Цимбалюк О. В. Польське кіно та актори в радянській дійсності. *Інтермарум: історія, політика, культура. 2015. Вип. 5. С. 263–272. URL: <http://intermarum.zu.edu.ua/article/view/154797/154395>*
3. Український погляд на кіно Польщі. *Кіно-Темп. 2014. № 5. URL: http://archive-ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=1655*
4. Ідчак О., Малецький Гж. Нове сторіччя в польському кіно (спроба розвідки). URL: http://archive-ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=1656

5. Ясіна Л. Не лише «У темряві», або Польське кіно і українці. *Україна модерна*. 2013. № 20. С. 370–371. URL: <https://uamoderna.com/images/archiv/2013-20/rec-Jasina.pdf>

6. Lubelski T. Historia kina polskiego 1895–2014. 2015. URL: <https://ninateka.pl/movies,1/historia-kina-polskiego-1895-2014-odcinki,21564>

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

IV семестр

1. Формування хорватської державності у X–XI ст.
2. Хорватія під владою Угорщини XII–XIV ст.
3. Хорватські землі у боротьбі з османами.
4. Хорватські та словенські землі під владою Габсбургів і Венеції (XVI–XVIII ст.).
5. Дубровник і Далмація в X–XII ст.
6. Дубровник і Далмація в XIII–XIV ст.
7. Князівства Зета (Дукля) і Рашка у X–XII ст.
8. Зета у політиці Сербії, Венеції та Османської імперії у XIII–XIV ст.
9. Історичні регіони Боснії: Захум'я, Травунія, Неретвянська земля, Рама у IX–XI ст.
10. Землі Боснії та Герцеговини під владою Угорщини у XII–XIV ст.
11. Боснійські землі за правління Твртко I.
12. Занепад Боснійської держави наприкінці XIV–XV ст.
13. Богомільський рух. Доля болгарської церкви у XI–XIV ст.
14. Формування державності Сербії у IX–XII ст.
15. Сербія Неманичів XII–XIV ст.
16. «Законник» Стефана Душана.
17. Розпад Сербської держави у XIV ст.
18. Завоювання турками-османами південнослов'янських земель.
19. Османська експансія сербських земель та її наслідки.
20. Косівський міф в історії Сербії.
21. Сербська деспотовина XV ст.
22. Початок національно-визвольного руху на сербських землях на межі XVI–XVII ст.
23. Сербі в складі Габсбурзької монархії у XVI–XVIII ст.
24. Виникнення Моравської держави.
25. Німецька експансія на землі Великоморавського князівства.
26. Просвітницька діяльність Кирила і Мефодія.
27. Занепад Великоморавського князівства та її історичне значення.
28. Полабські та поморські слов'яни VIII–XII ст.
29. Вендська держава слов'ян.
30. Проблема формування білоруського народу.
31. Полоцьке та Турово-Пінське князівства.
32. Білоруські землі під владою Великого князівства Литовського.
33. Люблінська унія та її значення у розвитку білоруських земель.

34. Перше болгарське царство (681–1018).
35. Болгарські землі за правління Бориса I.
36. Формування богомільського руху.
37. Друге Болгарське царство.
38. Османське завоювання Болгарії.
39. Держава Пржемисловичів у X – початку XII ст.: політичний та економічний розвиток.
40. Чехія за період правління Карла IV.
41. Причини виникнення гуситських війн. Характеристика чашників і таборитів.
42. Початковий етап гуситських війн. Події 1419–1421 рр.
43. Завершальний етап гуситських війн.
44. Соціально-економічний та політичний розвиток Чехії у другій половині XV – першій половині XVI ст.
45. Чеські землі під владою Габсбургів у першій половині XVI – на початку XVII ст.
46. Формування територій польської держави Мешком I.
47. Внутрішня та зовнішня політика Болеслава I Хороброго.
48. Польща в період роздробленості (друга половина XII – перша половина XIV ст.).
49. Владислав Локетек та перемога централізованих тенденцій.
50. Казимир III та його реформи.
51. Утворення станової монархії (XIV–XV ст.).
52. Зовнішня політика Польщі: війни з Московським князівством. Відносини з Тевтонським орденом. Кревська унія. Грюнвальдська битва та її наслідки.
53. Розвиток польської культури середньовічної доби.
54. Ростово-Суздальська земля у XII–XIII ст.
55. Московія як продукт Золотої Орди.
56. Московська держава від Івана Калити до Василя III.
57. Місце Куликовської битви як російська міфологема.
58. Іван Грозний: особливості правління, опричнина.
59. Смута (смутні часи). Початок правління династії Романових.
60. Концепція «Москва – третій Рим» в історичному дискурсі росії.

V семестр

1. Політичне становище польських земель після поділів Речі Посполитої.
2. Польський рух у період наполеонівських війн.
3. Поділ польських земель за Віденським конгресом.
4. Політичне, соціально-економічне становище Познанського великого князівства.

5. Політичне становище Королівства Польського 1815–1830 рр.
6. Листопадове повстання 1830–1831 рр.
7. Наслідки Листопадового повстання 1830–1831 рр. для подальшого розвитку польських земель.
8. Краківська республіка.
9. Польський національний рух у період «весни народів».
10. Розвиток польської культури наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.
11. Реформи Марії Терезії та Йосифа II на землях західних слов'ян.
12. Чеські землі під владою імперії Габсбургів наприкінці XVIII – на початку XIX ст.: політичний та соціально-економічний стан.
13. Зародження чеського національного відродження.
14. Чеське національне відродження у період «весни народів».
15. Історичне значення Слов'янського з'їзду у Празі 2 червня 1848 р.
16. Розвиток чеської культури наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.
17. Особливості політичного та соціально-економічного становища словацьких земель наприкінці XVIII – на початку XIX ст.
18. Особливості зародження словацького національного відродження.
19. Словацький національний рух у період «весни народів».
20. Ян Коллар у національному розвитку чеського та словацького народів.
21. Соціально-економічне, політичне становище Болгарії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.
22. Протистояння у церковному житті Болгарії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.
23. Особливості формування національного відродження болгар.
24. Сербські землі у складі Османської імперії: устрій, становище населення, економіка.
25. Перше сербське повстання: передумови, причини та наслідки.
26. Друге сербське повстання: перебіг та наслідки.
27. Політика Мілоша Обреновича.
28. Політика Олександра Карагеоргієвича у Сербії.
29. Сербське князівство у 1830–1850-х рр.
30. Становище в чорногорських землях у XVIII ст.
31. Політика Петра I та Петра II Негошів в Чорногорії.
32. Здобуття Чорногорією державного суверенітету.
33. Поділ хорватських земель наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.
34. Політичне, соціально-економічне становище Хорватії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.
35. Національне відродження Хорватії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.

36. Політичне та соціально-економічне становище боснійських земель наприкінці XVIII – на початку XIX ст.

37. Повстання капітаном Хусейном з Градачаца.

38. Антиосманські виступи 1850-х рр. у Боснії.

39. Суперечливість «політики освіченого абсолютизму» Катерини II.

40. Внутрішня та зовнішня політика часів Олександра I.

41. Рух декабристів.

42. Реакційна політика Миколи I.

43. Кримська війна та її наслідки.

44. Ідеологія панславізму.

45. Ідеологія австрославізму.

VI семестр

1. Січневе повстання 1863 р.: причини, перебіг та наслідки.

2. Польські землі під владою Австро-Угорщини наприкінці XIX – на початку XX ст.

3. Польські землі під владою Німеччини наприкінці XIX – на початку XX ст.

4. Польські землі під владою Росії наприкінці XIX – на початку XX ст.

5. Польща у Великій війні.

6. Культура періоду Молодої Польщі.

7. Політичне та соціально-економічне становище чеських земель у другій половині XIX ст.

8. Чеський національний рух у період неоабсолютизму.

9. Чеський національний рух 1880–1890-х рр.: старочехи, младочехи, реалісти.

10. Політизація чеського національного руху на початку XX ст.

11. Політичне та соціально-економічне становище словацького національного відродження у другій половині XIX ст.

12. Розвиток словацького національного відродження у другій половині XIX ст.

13. «Чеське» та «словацьке» питання в роки Першої світової війни.

14. Сербське королівство у другій половині XIX ст.

15. Правління Петра I Карагеоргієвича в Сербії на початку XX ст.

16. Ідеологія «Великої Сербії».

17. Сербія в Першій світовій війні.

18. Болгарські землі в другій половині XIX ст.: політично-економічне становище, повстання та виступи.

19. Проголошення Болгарського царства.

20. Болгарія у Східній кризі.

21. Болгарія в Першій світовій війні.
22. Проголошення Чорногорії королівством.
23. Хорватсько-угорський договір 1868 р. та його вплив на подальший розвиток Хорватії.
24. Хорватські та словенські землі наприкінці XIX – на початку XX ст.
25. Чорногорські, хорватські та словенські землі у Великій війні.
26. Реформи 1860–1870-х рр. в Російській імперії.
27. Контреформи Олександра III.
28. Причини, рушійні сили та характер російської революції 1905–1907 рр.
29. Досвід російського парламентаризму: I та II Державні думи.
30. Третьочервнева політична система. III Державна дума.
31. Далекосхідна політика Російської імперії наприкінці XIX – на початку XX ст. Російсько-японська війна 1904–1905 рр.
32. Основні напрями та завдання зовнішньої політики Російської імперії протягом 1906–1914 рр.
33. Російські воєнні кампанії 1914, 1915, 1916 рр. Брусиловський прорив.
34. Економічне та політичне становище Російської імперії в Першій світовій війні. Назрівання політичної кризи.
35. Боснійсько-герцеговинське повстання 1875–1878 рр.
36. Східна криза: основні події, особливості, наслідки.
37. Окупація Боснії і Герцеговини Австро-Угорщиною (1878–1908).
38. Анексія Боснії і Герцеговини в 1908 р.
39. Результати та значення Берлінського конгресу для південних слов'ян.
40. Перша Балканська війна.
41. Друга Балканська війна.
42. «Македонська проблема» як складник «східного питання» на початку XX ст.
43. Македонія за часів молодотурецької революції та Балканських воєн.
44. Македонія під час Першої світової війни.
45. Корфська декларація.

VII семестр

1. Основні тенденції розвитку держав Центрально-Східної Європи у міжвоєнний період.
2. Становлення Чехословацької держави та її політична система у міжвоєнний період.
3. Соціально-економічний розвиток Чехословаччини у міжвоєнний період.
4. Національна політика та культурне життя Чехословаччини у міжвоєнний період.

5. Зовнішня політика ЧСР. Мюнхенська угода та її наслідки.
6. Становлення Польської держави та її політична система у міжвоєнний період.
7. Економічний розвиток Другої Речі Посполитої у міжвоєнний період.
8. Національна політика Другої Речі Посполитої у міжвоєнний період.
9. Польща в міжнародних відносинах напередодні Другої світової війни.
10. Політичний розвиток Болгарії у 1918–1939 рр.
11. Соціально-економічний розвиток Болгарії у 1918–1939 рр.
12. Формування та розвиток Королівства СХС у 1918–1929 рр.
13. Королівство Югославія у 1929–1939 рр.
14. Білорусь у 1918–1941 рр.
15. Слов'янські країни та народи під час Другої світової війни (загальна характеристика).
16. Чехія та Словаччина в роки Другої світової війни.
17. Польща в роки Другої світової війни.
18. Болгарія в роки Другої світової війни.
19. Югославія в роки Другої світової війни.
20. Партизанський та підпільний рух на території Білорусі в роки Другої світової війни. Білоруська визвольна армія.
21. Основні тенденції розвитку держав Центрально-Східної Європи у повоєнний період.
22. Народний фронт та визначення шляхів розвитку ЧСР (1945–1948).
23. Утвердження тоталітаризму та «соціалістичне будівництво» 50–60-х рр. XX ст.
24. «Празька весна» 1968 р.
25. Режим «нормалізації» в Чехословаччині та його крах.
26. «Оксамитова революція» 1989 р. Розпад Чехословаччини.
27. Чехія та Словаччина у 90-ті рр. XX – на початку XXI ст.: стартові позиції та розвиток.
28. Польща в 1945–1950-х рр.: режим народної демократії та перехід до тоталітаризму. Польська «відлига».
29. ПНР у 1960–80-ті рр. Повернення до командно-адміністративної системи, її криза.
30. Реформування політичного устрою та економіки Польщі у 90-ті рр. XX – на початку XXI ст.
31. Болгарія в 1945–50-х рр.
32. Режим Т. Живкова в Болгарії та його криза (1960–1980-ті рр.).
33. Болгарська перебудова. Демократична трансформація Болгарії (1989 р. – початок XXI ст.).

34. Режим Й. Броз Тіто та модель «самоврядного соціалізму» в Югославії.
35. Ліберальні реформи та «контрреформи» в Югославії 1960–1980-х рр.
36. Розпад СФРЮ та громадянські війни 1990-х рр.
37. Становлення незалежності та боротьба за міжнародне визнання Республіки Македонія.
38. Проголошення незалежності та розвиток Чорногорії та Косова.
39. Білорусь у другій половині XX – на початку XXI ст.
40. Росія в 90-ті роки XX – на початку XXI ст.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Вулф Л. Винайдення Східної Європи: Мапа цивілізації у свідомості епохи Просвітництва / пер. з англ. С. Біленького. Київ: Вид-во Часопис «Критика», 2009. 592 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Wolff_Larry/Vynaidennia_Skhidnoi_Yevropy/
2. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації / пер. з англ. В. Верлока. Київ: Дух і Літера, 2000. 528 с. URL: <http://litopys.org.ua/dvornik/dv.htm>
3. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Polschi_Vid_naidavnishykh_chasiv_do_nashykh_dniv.pdf
4. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. А. Зінько, С. Л. Калитко, О. М. Кравчук, І. І. Поп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zinko_Yurii/Narysy_istorii_Chekhii.pdf
5. Історія Центрально-Східної Європи: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2001. 660 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/
6. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій: навч. посібник / за ред. В. І. Ярового. Київ: Либідь, 2009. 630 с.
7. Кріль М. М. Історія Словаччини: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 264 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_Slovachchyny/
8. Коротка історія Чехії і Словаччини / за ред. П. С. Федорчака. Івано-Франківськ: Видавництво «Плай», 1999. 170 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Fedorchak_Petro/Kоротка_istoriia_Chekhii_i_Slovachchyny_vyd_1999/
9. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник / упоряд. В. І. Яровий, С. М. Мотрук, В. П. Шумило та ін.; за ред. В. І. Ярового. Київ: Либідь, 2011. 416 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Khrestomatiia_z_istorii_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_Davnia_doba_Serednovichchia/
10. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян. Т. 2: Нова доба: навч. посіб. для студентів ВНЗ / уклад. В. І. Яровий, О. С. Антонюк, І. В. Малацай; за ред. В. І. Ярового. Київ: Видавець Олег Філюк, 2016. 348 с.
11. Чорний В. П. Історія Болгарії: підручник. Львів: ПАІС, 2007. 404 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chornii_Volodymyr/Istoriia_Bolharii/

12. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн XX століття: підруч. для вищих навч. закл. Київ: Генеза, 2005. 816 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Novitnia_istoriia_Tsentrалnoi-evropeiskykh_ta_Balkanskykh_krain_KhKh_stolittia/

13. Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у XX ст.: курс лекцій. Київ: Либідь, 1996. 415 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoria_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_u_XX_st/

Допоміжна література

1. Історія Росії. Від найдавніших часів до наших днів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М. Вітренка. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. 346 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vitenko_Mykola/Istoriia_Rosii.pdf

2. Гайдай Д. Місце Косовського міфу у сербському національному дискурсі. *Наук. зап. Ін-ту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. № 2(64). С. 551–566. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/gaidai_mistse.pdf

3. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі / пер. з англ. П. Таращук. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000059>

4. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795–1990 / пер. з пол. М. Кірсенка. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 239 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Dylonhova_Hanna/Istoriia_Polschi_17951990/

5. Дорошенко Д. Слов'янський світ у його минулому й сучасному. Київ: Темпора, 2010. 784 с.

6. Єлавіч Б. Історія Балкан XVIII і XIX століття. Т. I. Київ: Свенас, 2003. 512 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yelavich_Barbara/Istoriia_Balkan_XVIII-XIX_stolittia/

7. Ляхович В. С. Політичні режими Росії та Білорусі. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2011. Вип. 4. С. 232–244. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2011_4_25

8. Камінський А. Історія Речі Посполитої як історія багатьох народів, 1505–1795. Громадяни, їхня держава, суспільство, культура. Київ: Наш час, 2011.

9. Каппелер Андреас. Росія як поліетнічна імперія: Виникнення. Історія. Розпад: монографія. Львів: УКУ, 2005. 360 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kappeler_Andreas/Rosiia_iak_polietnichna_imperiia.pdf

10. Селяноцентричний феномен Української революції 1917–1921 рр.: аграризм: монографія / С. В. Корновенко, М. В. Глібіщук, В. І. Ільницький,

О. В. Компанієць, В. С. Лозовий, Ю. Г. Пасічна, В. П. Тельвак; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2021. 244 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/4264>

11. Ліхтей І. М. Криза Чеської державності у 1278–1283 роках. *Політичні перетворення в країнах Центральної та Східної Європи: історико-політичні, етнонаціональні, електоральні та державно-управлінські аспекти. Матеріали наукової конференції, присвяченої 30-річчю від дня утворення кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет»* / за заг. ред. М. М. Вегеша і Ю. О. Остапця. Ужгород: Видавництво ПП «Аутдор-Шарк», 2021. 264 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Likhtei_Ihor/Kryza_Cheskoi_derzhavnosti_u_1247-1250_rokakh_ta_shliakhy_ii_podolannia/

12. Нариси історії Росії / пер. з рос. Б. В. Ананьїч, І. Л. Андреев, Є. В. Анісімов та ін.; за заг. ред. О. О. Чубар'яна. Російська академія наук. Інститут всесвітньої історії. Київ: Ніка-Центр, 2007. 800 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000019>

13. Палій Г. Крах Югославії: від єдиної держави до національної фрагментації Західних Балкан. *Магістеріум. Політичні студії*. 2002. Вип. 10. С. 111–118. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/2425ee7f-9061-467c-bb61-1e3bc199dd05>

14. Панасюк О. П. Проголошення Білоруської народної республіки: передумови, причини та особливості. *Гуржіївські історичні читання*. 2013. Вип. 6. С. 360–362. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gurit_2013_6_138

15. Польша – нарис історії / за ред. В. Менджецького та Є. Брацисевича; пер. з пол. І. Сварника; Ін-т нац. пам'яті, Коміс. переслідування злочинів проти пол. народу. Варшава: Вид-во Ін-т нац. пам'яті, 2015. 365 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Mendzhetskyi_Vlodzimiezh/Polscha_-_narys_istorii/

16. Попович М., Тимотієвич М., Ристович М. Історія приватного життя сербів від середньовіччя до сучасності. Київ: Темпора, 2017. 544 с.

17. Ротшильд Дж. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами / пер. з англ. В. Канаш. Київ: Генеза, 2001. С. 160–171.

18. Руда О. Національна політика польської держави у 1926–1939 роках. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2015. Вип. 44. Т. 2. С. 76–80. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Npifznu_2015_44\(2\)_16](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Npifznu_2015_44(2)_16)

19. Снайдер Т. Перетворення націй: Польша, Україна, Литва, Білорусь, 1569–1999 / пер. з англ. А. Котенка, О. Надтоки. Київ: Дух і Літера, 2012. 460 с. URL: http://search.nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000781

20. Crampton R. J. A Concise History of Bulgaria. 2nd edition. Cambridge University Press, 2005. 259 p. URL: https://books.google.com.ua/books?id=ekgD2bZoXe4C&printsec=frontcover&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

21. Eellend J. Agrarianism and Modernization in Inter-War Eastern Europe. Societal change and ideological formation among the rural population of the Baltic area 1880–1939. Huddinge, 2008.

22. Fine J. The Late Medieval Balkans: A Critical Survey from the Late Twelfth Century to the Ottoman Conquest. Ann Arbor, Michigan, 1994. URL: https://books.google.com.ua/books/about/TheLateMedieval_Balkans.html?id=LvVbRrH1QBgC&redir_esc=y

23. Roberts E. Realm of the Black Mountain: A History of Montenegro. Cornell University Press, 2007.

24. Stavrianos L. S. The Balkans Since 1453. New York: New York University Press, 2000. URL: https://books.google.com.ua/books?id=xcp7OXQE0FMC&printsec=frontcover&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Інформаційні ресурси в мережі в Internet

1. Інститут славістики Львівського національного університету ім. Івана Франка. URL: <https://web.archive.org/web/20220322151106/https://institutes.lnu.edu.ua/slavonic-studies/>

2. Науковий збірник «Проблеми слов'янознавства». URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/slavonic/index>

3. Oleksiak W. Learn the History of Poland in 10 Minutes. 01.02.2016. URL: <https://culture.pl/en/article/learn-the-history-of-poland-in-10-minutes>

Навчальне видання

Отземко Олена Вікторівна
Пятницькова Ірина Володимирівна

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНИХ СЛОВ'ЯН

(від середньовіччя до сучасності)

Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності В9 Історія та археологія

Редактор О. А. Солдатова
Технічний редактор О. К. Гомон

Підписано до друку 09.01.2026.
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 4,06.
Тираж 30. Зам. 174.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018